

Nr 84

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; given Stockholm den 3 april 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementets ärenden för denna dag, lämna riksdagen redogörelse för Nordiska rådets tolfte session i Stockholm den 15—21 februari 1964.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Utdrag ur protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet i Stockholm den 3 april 1964.

Närvarande:

Statsminister ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför ministern för utrikes ärendena följande.

Nordiska rådets tolfte session ägde rum i Stockholm den 15—21 februari 1964. Vid denna session antog rådet 31 rekommendationer, riktade till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Nordiska rådets svenska delegation har överlämnat en till Konungen ställd skrivelse, jämte bilaga, dagtecknad den 18 mars 1964, med redogörelse för rådets tolfte session. Denna redogörelse torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte delgiva riksdagen den sålunda avgivna redogörelsen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att skrivelse av den lydelse bilaga 1 till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hans-Olle Olsson

Till KONUNGEN

Härmed får Nordiska rådets svenska delegation överlämna bifogade redogörelse för rådets tolfte session i Stockholm den 15—21 februari 1964 jämte en bilaga.

Stockholm den 18 mars 1964

Underdånigst

För Nordiska rådets svenska delegation

BERTIL OHLIN

*Gustaf Petré*n

Redogörelse

från Nordiska rådets svenska delegation rörande rådets tolfte session
i Stockholm den 15—21 februari 1964

I. Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*:

statsminister Tage Erlander,
ministern för utrikes ärendena Torsten Nilsson,
statsrådet och chefen för finansdepartementet Gunnar Sträng,
statsrådet och chefen för försvarsdepartementet Sven Andersson,
statsrådet Ulla Lindström,
statsrådet och chefen för handelsdepartementet Gunnar Lange,
statsrådet och chefen för justitiedepartementet Herman Kling,
statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Gösta Skoglund,
statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet Ragnar Edenman,
statsrådet och chefen för inrikesdepartementet Rune Johansson,
statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet Erik Holmqvist,
statsrådet och chefen för socialdepartementet Sven Aspling,
statsrådet Olof Palme.

och följande *valda medlemmar*:

riksbanksfullmäktig Emil Ahlkvist,
riksgäldsfullmäktig Birger Andersson,
f. d. bibliotekarie Ebon Andersson,
lantbrukare, jur. kand. Leif Cassel,
ombudsman Sigrid Ekendahl,
lantbrukare Einar Gustafsson i Kårby,
metallarbetare Hans Gustafsson i Stockholm,
advokat Ingrid Gärde Widemar,
docent Gunnar Helén,
förste kriminalassistent Ragnar Lassinantti,
redaktör Birger Lundström,
professor Bertil Ohlin,
ombudsman Georg Pettersson,
rektor Dagmar Ranmark,
lantbrukare Sven Sundin,
talman Fridolf Thapper.

Journalisten Ingrid Segerstedt Wiberg ersatte herr Helén under tiden den 17—21 februari, assistenten Tage Johansson fru Ekendahl under del av den

20 februari och ombudsmannen Sven Hammarberg under del av den 20 februari och den 21 februari samt sekreteraren Nils Kellgren talman Thapper under del av den 20 februari.

Delegationen biträdades av sin sekreterare hovrättsrådet Gustaf Petrén, sakkunniga och övrig peronal.

Till rådets president vid sessionen valdes professor Bertil Ohlin samt till vice presidenter partisekreterare Harald Nielsen, Danmark, generaldirektör Karl-August Fagerholm, Finland, chefredaktör Sigurður Bjarnason, Island och förutvarande statsminister John Lyng, Norge.

Vid sessionen tillsattes fem utskott, juridiska utskottet (13 medlemmar), kulturutskottet (13 medlemmar), socialpolitiska utskottet (13 medlemmar), trafikutskottet (13 medlemmar) och ekonomiska utskottet (17 medlemmar).

De svenska valda medlemmarna fördelades på utskotten på följande sätt:

<i>Juridiska utskottet:</i>	herr Ahlkvist, fru Gärde Widemar, herr Lassinantti,
<i>Kulturutskottet:</i>	herr Helén, fröken Ranmark, herr Thapper,
<i>Socialpolitiska utskottet:</i>	herr Birger Andersson, fru Ekendahl, herr Gustafsson i Kårby,
<i>Trafikutskottet:</i>	herrar Cassel (vice förman), Lundström, Georg Pettersson,
<i>Ekonomiska utskottet:</i>	fröken Andersson, herrar Gustafsson i Stockholm (förman), Ohlin, Sundin.

Regeringsrepresentanterna erhöll en generell inbjudan att delta i utskottssammanträdena under sessionen. Av de svenska regeringsrepresentanterna deltog i juridiska utskottet statsråden Holmqvist och Kling, i kulturutskottet statsrådet Edenman, i socialpolitiska utskottet statsrådet Aspling, i trafikutskottet statsrådet Skoglund och i ekonomiska utskottet ministern för utrikes ärendena Nilsson samt statsråden Holmqvist och Lange.

II. Behandlade saker

De saker (enligt terminologien i rådets arbetsordning benämnes ärendena saker), som rådet hade att behandla vid denna session, uppdelades på saklistan i fyra olika grupper, avseende en av medlemmar väckta förslag — såväl till tidigare sessioner väckta men uppskjutna som till tolfte sessionen väckta — (s. k. A-saker), en regeringsförslag (s. k. B-saker), en berättelser (s. k. C-saker) och en meddelanden från regeringarna jämlikt 11 § stadgan för Nordiska rådet rörande åtgärder i anledning av de av rådet tidigare beslutade rekommendationerna (s. k. D-saker). Från föregående session kvarstod 19 uppskjutna A-saker och 1 uppskjuten B-sak. Till tolfte sessionen hade väckts 30 nya medlemsförslag och 2 nya regeringsförslag. Sammanlagt 15 berättelser överlämnades av regeringarna till rådet, däribland sådana avgivna av Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska samfärdselkommittén, Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, Nordiska arbetsmarknadsutskottet, Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor, Nordiska hälsovårdshögskolan, Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål och Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål. Regeringarnas meddelanden rörande åtgärder i anledning av tidigare rekommendationer hade givit upphov till 98 D-saker.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. Rapporten utgjorde underlag för en allmän debatt i rådet vid sessionens början, den s. k. generaldebatten; beträffande denna hänvisas till avdelning III nedan. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Vidare hade rådets juridiska, kulturella, socialpolitiska och ekonomiska niomannakommittéer avgivit rapporter rörande sitt arbete. Tillika förelåg en rapport från redaktionskommittén för Nordisk Kontakt. Också dessa fem rapporter lades till handlingarna.

10 A-saker och 47 D-saker beslöt rådet företaga till avgörande utan utskottsbehandling. De 10 A-sakerna uppsköts till nästa session. D-sakerna lades till handlingarna varvid rådet beträffande 8 saker förklarade sig anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade (se härom närmare nedan under F). Vad angår övriga 39 D-saker förklarade sig rådet vänta nya meddelanden till nästa session och uppdrog åt rådets niomannakommittéer att genomgå meddelandena och att för presidiet anmäla behov av eventuella åtgärder. Detta uppdrag torde, då niomannakommittéer ej valdes, få fullgöras av rådets utskott.

Vid sessionen antogs 31 rekommendationer till regeringarna; en förteckning över dessa har fogats till denna redogörelse (se *Bilaga*). Då i det följande annat icke angivits, har den rekommendation, varom är fråga, anta-

gits enhälligt. Likaså har då annat icke angives, samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen.

Behandlingen av sammanlagt 21 av valda medlemmar väckta förslag uppskötts till nästa ordinarie session.

A. Saker behandlade av juridiska utskottet

1. Nordiska rådets arbetsformer

Ett av de viktigare spörsmålen, som juridiska utskottet hade att behandla vid sessionen, var det av presidiets medlemmar väckta förslaget om ändrade arbetsformer för Nordiska rådet. I detta förslag hemställdes till rådet att besluta om antagande av sådana ändringar i sin arbetsordning, som erfordrades för genomförande av en reform av rådets arbetsformer i enlighet med de riktlinjer, som närmare utvecklades i motiveringen till medlemsförslaget. Syftet med den föreslagna reformen var främst att söka förenkla och koncentrera rådets arbete. I korthet innebar förslaget att vid de årliga sessionerna skulle till behandling endast upptagas sådana saker vilka påkallar något rådets beslut eller uttalande. För att tillgodose denna princip måste den förberedande bearbetningen av alla saker ombesörjas av rådets fasta utskott, som således skulle ersätta de nuvarande niomannakommittéerna mellan sessionerna. Med den föreslagna ordningen skulle nya medlems- och regeringsförslag kunna väckas när som helst. Förslagen skulle upptagas på en löpande förteckning över i rådet anhängiga saker och därefter fördelas av presidiet på de fem fasta utskotten.

Förslaget hade före sessionen blivit föremål för en noggrann genomgång av rådets juridiska niomannakommitté. Det hade även diskuterats vid det gemensamma mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och presidiet den 25 september 1963 i Köpenhamn. Enligt niomannakommitténs mening vore det önskvärt om de föreslagna reformerna kunde prövas i praktiken innan man tog slutlig ställning till dem och till frågan om ändring av stadga och arbetsordning. I den utsträckning reformerna kunde sägas stå i strid med rådets arbetsordning skulle de ändå kunna genomföras med stöd av arbetsordningens 26 §, vari uttalas att rådet vid särskilda tillfällen med 2/3 majoritet kan besluta om avvikelser från föreskrifterna i arbetsordningen.

Juridiska utskottet fann sig vid sessionen kunna i huvudsak ansluta sig till den uppfattningen, åt vilken juridiska niomannakommittén hade givit uttryck i sitt utlåtande. Utskottet ville därför tillstyrka de förslag till provisoriska ändringar i arbetsordningen som niomannakommittén framlagt.

I sin motivering uttalade juridiska utskottet att man särskilt övervägt hur en reform av detta slag kunde tänkas komma att påverka dokumentens antal. Vinsten torde framför allt ligga däri att inga andra dokument kom-

mer att föreligga vid en session än sådana som skall realbehandlas vid denna. Huruvida sakernas antal skulle komma att öka eller minska totalt ville utskottet ej uttala sig om men framhöll att det självfallet skulle bli beroende av omfattningen av medlemmarnas förslagsställande och utskottens arbetskapacitet. Frågan huruvida rådet kunde medhinna att under sin årliga session behandla allt det material, som utskotten kunde färdigställa till denna, var enligt juridiska utskottet ett spørsmål om organisationen av rådets arbete under sessionerna. Utskottet saknade dock anledning antaga att rådet ej skulle medhinna plenarbehandla de i saklistan för en session upptagna sakerna.

Utskottet tog sedan upp det spørsmål som framför allt diskuterats i samband med den föreslagna omläggningen av arbetsformerna, nämligen huru samverkan mellan utskotten och regeringsrepresentanterna lämpligast skulle ordnas. Från regeringshåll hade uttalats farhågor om att, då utskottsbehandlingen under själva sessionen skulle till stor omfattning försvinna enligt förslaget, tillfällena till kontakt mellan utskott och regeringsrepresentanter skulle minska. Juridiska utskottet menade för sin del att en nära samverkan mellan rådets parlamentariska medlemmar och regeringarna var en nödvändig förutsättning för ett framgångsrikt arbete i rådet. Utskottet sade sig ha studerat olika möjligheter att tillgodose behovet av en sådan kontakt och ville bl. a. framhålla önskvärdheten av att på så många områden som möjligt gemensamma överläggningar kunde hållas mellan deltagarna i de nordiska ministermöten, som numera regelbundet äger rum och rådets motsvarande utskott. Man framhöll att dylika överläggningar borde om möjligt förläggas till en sådan tidpunkt före den årliga råds-sessionen, då utskottsarbetet fortskridit så långt, att de saker som skulle behandlas vid sessionen hunnit förberedas av utskottet. Å andra sidan borde dessa gemensamma möten hållas i så god tid före sessionen att tillräcklig tid återstod för utskottets slutliga ställningstagande samt för materialets tryckning och utsändning. Vid andra utskottens möten mellan sessionerna torde ofta nog någon regeringsrepresentant från värdlandet kunna delta och följa utskottets arbete. I övrigt torde det vara lämpligt att utskotten, innan slutlig ställning togs i en ny sak, lät respektive regeringsrepresentanter få del av utkastet till utskottets yttrande och under hand inhämtade deras synpunkter på frågan. Utskottet hade heller icke något att invända mot vad juridiska niomannakommittén föreslagit beträffande omläggningens provisoriska karaktär. Därav följde bl. a. att stadgan för Nordiska rådet tills vidare lämnades oförändrad. I det sammanhanget ville utskottet anteckna att rådets presidium vid sitt möte den 14 februari 1964 i enlighet med 7 § i stadgan beslutat bemyndiga utskottens förmän att inkalla utskotten till möten under tiden intill nästa session så ofta det befanns erforderligt för att utskotten skulle kunna fullgöra sitt arbete.

Under hänvisning till sådana synpunkter föreslog utskottet rådet att med

stöd av 26 § i arbetsordningen för rådet besluta att tills vidare försöksvis vidtaga sådana ändringar i arbetsordningen för rådet

1. att den utsändning av dokument som omförmäles i 3 § första stycket begränsas till att gälla de saker, som är uppförda på presidiets förslag till saklista;

2. att den i 4 § angivna fristen för väckande av ändringsförslag bestämmes skola utlöpa på sessionens första dag;

3. att å den i 9 § nämnda saklistan endast uppföres de saker som rådet funnit böra behandlas vid sessionen, samt

4. att det — med ändring av vad därom gäller enligt 12 § — uppdrages åt presidiet att hänvisa de i rådet väckta sakerna till utskott.

Rådet beslöt efter en kort debatt enhälligt antaga utskottets förslag.

2. Medborgarskapslagstiftning; sänkt rösträttsålder

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen; på svensk sida hade förslaget biträtts av herr Osvald. I förslaget hemställdes, att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att överlåta till de tillkallade sakkunniga för översyn av medborgarskapslagstiftningen att undersöka förutsättningarna för en sådan ändring av nu gällande bestämmelser, att medborgare i ett nordiskt land, som tagit sitt hemvist i annat nordiskt land, kan erhålla medborgarskap i detta senare land genom naturalisation efter blott kortare tids vistelse därstädes.

Juridiska utskottet fann att, även om under senare år på många viktiga områden av samhällslivet rättslig likställighet genomförts för nordiska medborgare, det fordrades fortfarande inom flera mycket betydelsefulla områden medborgarskap för utövande av en viss rättighet. Det stod därför klart att möjlighet att snabbt kunna ändra medborgarskap alltjämt kunde ha stor betydelse. Krav på medborgarskap uppställdes således fortfarande bl. a. beträffande utövande av rösträtt, statstjänst, vissa former av näringsverksamhet och vid förvärv av fast egendom. I allmänhet erfordrades en viss längre tids uppehåll för erhållande av naturalisation. Enligt gällande lagstiftning och praxis i Norden kunde nordiska medborgare således först förvärva medborgarskap i annat nordiskt land efter cirka fem år, i Danmark dock först efter cirka sju år. Utskottet erinrade i det sammanhanget om den rekommendation (nr 12/1960) som rådet antog vid åttonde sessionen i syfte att underlätta möjligheterna att förvärva annat nordiskt lands medborgarskap bl. a. genom en jämkning av kraven på viss tids uppehåll. De av regeringarna i anledning av denna rekommendation tillsatta kommittéerna förväntades komma att avsluta sitt arbete i början av 1964, och det förutsattes att betänkandet skulle komma att innehålla förslag om en minskning av uppehållskravet. Juridiska niomannakommittén, som haft förslaget om hand före sessionen, påpekade i sitt utlåtande att den icke ansett sig kunna stödja den i medlemsförslaget förordade radikala förkortningen till

ett år av den erforderliga uppehållstiden för naturalisation. Kommittén ville i stället gå försiktigare fram och föreslå att nordiska medborgare kunde förvärva medborgarskap genom naturalisation i annat nordiskt land efter högst tre års uppehåll.

Juridiska utskottet delade niomannakommitténs uppfattning och fann det önskvärt att rådet nu gav klart till känna sin mening i fråga om uppehållstidens längd. I enlighet härmed föreslog utskottet rådet att antaga en rekommendation till regeringarna att genomföra sådana ändringar i gällande bestämmelser och praxis beträffande förvärv av medborgarskap att för nordiska medborgares rätt att förvärva medborgarskap genom naturalisation i annat nordiskt land krav uppställes om högst tre års uppehåll. Rådet antog en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 1) med 52 röster mot 1. En medlem avstod från att rösta.

Rådsmedlemmar från Finland hade väckt ett medlemsförslag om sänkt rösträttsålder i Norden, vari hemställdes om en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att gemensamt undersöka förutsättningarna för en sänkning av rösträttsåldern. Vid sakens behandling inom juridiska niomannakommittén hade rått delade meningar om det beslut som skulle föreslås rådet. Majoriteten inom kommittén ansåg att rådet icke borde företaga sig något i anledning av förslaget, medan å andra sidan två kommittémedlemmar förordade en rekommendation att undersöka möjligheterna för att sänka rösträttsåldern, i vilket sammanhang rösträttsålderns sammanhang med myndighetsåldern särskilt borde beaktas. Juridiska utskottet kunde nu konstatera att rösträttsåldern i samtliga nordiska länderna var 21 år samt att i både Norge och Sverige frågan om en ändring av rösträttsåldern kunde komma att aktualiseras inom en snar framtid. I Danmark hade rösträttsåldern rätt nyligen sänkts från 23 till 21 år. Med hänsyn till de sålunda i Norge och Sverige pågående övervägandena om en ändring av rösträttsåldern ansåg utskottet att en rekommendation från rådets sida skulle vara överflödig. Samtidigt kunde det på förhand anses vara i hög grad tveklaktigt om en ytterligare sänkning av rösträttsåldern i Danmark kunde komma i fråga vid nuvarande tidpunkt. Under sådana omständigheter syntes det mest rimligt att föreslå rådet att icke företaga sig något i anledning av förslaget. I ett särskilt yttrande till detta beslut förklarade en isländsk rådsmedlem att han för sin del hade önskat att saken uppskjutits tills vidare, enär den med visshet skulle tagas upp i rådet på nytt. Han anslöt sig emellertid till majoritetens förslag, eftersom hans ståndpunkt icke hade fått något stöd i utskottet. Fyra andra utskottsmedlemmar, däribland herrar Ahlqvist och Lassinantti samt fru Gärde Widemar reserverade sig mot utskottsmajoritetens beslut och framhöll att en viss jämkning nedåt av rösträttsåldern enligt deras mening var motiverad, bl. a. med hänsyn till de krav som samhället ställde på nutidens ungdom. De föreslog därför rådet att rekommendera regeringarna att företaga en undersökning av möjligheterna

att sänka rösträttsåldern i de nordiska länderna, varvid rösträttsålderns sammanhang med myndighetsåldern särskilt borde beaktas. Efter debatt beslöt rådet att antaga en rekommendation (nr 31) i enlighet med reservanternas förslag. 29 medlemmar röstade för förslaget, 27 röstade emot och 1 medlem avstod. Av de svenska medlemmarna erhöll rekommendationsförslaget stöd av herrar Ahlkvist och Birger Andersson samt av fröken Andersson, herrar Cassel, Gustafsson i Kårby, Gustafsson i Stockholm, fru Gärde Widemar, herrar Tage Johansson, Lassinantti, Lundström, Ohlin, fru Segerstedt Wiberg och herrar Sundin och Thapper, medan herr Georg Pettersson röstade emot detsamma. Fröken Ranmark avstod från att rösta.

3. Bruk av mark för fritidsändamål

Från elfte sessionen hade uppskjutits ett av herr Osvald väckt tilläggsförslag om likställighet vid inköp av fastigheter för fritidsbruk. I anledning av detta hade ett ändringsförslag väckts av herr Lassinantti om samordnad politik beträffande mark avsedd för fritidsbruk. Förslagen behandlade juridiska utskottet tillsammans med meddelandena om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål. I tilläggsförslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att noggrant överväga möjligheterna att samordna den lagstiftning som i varje land reglerar eller planeras skola reglera förvärv av fritidsfastigheter och därvid tillse att invånarna i de nordiska länderna erhåller samma ställning, medan i ändringsförslaget hemställdes om en rekommendation till regeringarna att med utgångspunkt från en gemensam nordisk planläggning koordinera sin markpolitik beträffande områden avsedda att utnyttjas för fritidsändamål samt att inrätta för detta syfte behövliga nordiska samarbetsorgan. Bägge förslagen hade behandlats av juridiska niomannakommittén, som ej ansett möjlighet föreligga att för närvarande komma fram till enhetliga principer för lagstiftningen i alla de nordiska länderna på detta område. Vissa vanskligheter hade kommittén konstaterat i något land när det gällt att skapa likställighet beträffande rätten att förvärva fastigheter för fritidsbruk mellan personer bosatta i det egna landet och personer från de nordiska grannländerna.

Juridiska utskottet delade juridiska niomannakommitténs uppfattning att det, även om lagstiftningen ej kunde samordnas, borde vara möjligt att i den nationella planeringen beträffande de för fritidsbruk till disposition stående markområdena få till stånd ett visst nordiskt samarbete, så att vid denna planering hänsyn togs ej blott till det egna landets behov utan även till de nordiska grannarnas. I likhet med juridiska niomannakommittén fann utskottet att 1958 års ovannämnda rekommendation borde kunna avskrivas, enär likställighet numera i stort sett hade uppnåtts i praxis vad gällde förvärv av fastigheter utom i ett avseende i Danmark. Likaså torde likställighet i realiteten överallt föreligga vad gällde rätten att erhålla lån

för bostadsändamål. I sitt utlåtande underströk utskottet slutligen angelägenheten av att de organ i de nordiska länderna, som arbetade med dessa frågor, höll nära kontakt med varandra. Icke minst skulle en fast förbindelse över Öresund skapa behov för en god samverkan mellan myndigheterna på området. Med denna motivering föreslog utskottet antagandet av en rekommendation till regeringarna att samordna sina länders planläggning vad gällde utnyttjandet av områden avsedda för fritidsbruk och att få till stånd för detta ändamål erforderlig samverkan mellan de berörda myndigheterna i de nordiska länderna. Rådet beslöt att antaga en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 29) med 46 röster mot 1. Två medlemmar avstod från att rösta.

4. Samefrågor

I anledning av rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område, rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden och rekommendation nr 13/1962 angående nordiskt organ för samespörsmål hade avgivits meddelanden av regeringarna i Finland, Norge och Sverige. I anslutning till meddelandena om rekommendation nr 13/1962 hade väckts ett tilläggsförslag av herr Lassinantti, vari hemställdes om en rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige att — bl. a. med biträde av ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespörsmål om renskötselfrågor — klargöra vilka åtgärder som borde vidtagas för att utveckla samebefolkningens kultur och förbättra dess levnadsförhållanden. Vid juridiska utskottets genomgång av dessa saker gjorde utskottet ett flertal kommentarer. För det första ville utskottet ge sin anslutning till den mening som kommit till uttryck i tilläggsförslaget nämligen att det ur arbetsteknisk synpunkt skulle vara mera rationellt att samla innehållet i de tidigare tre rekommendationerna, i den mån de icke redan genomförts, i en rekommendation. För det fortsatta arbetet på detta område var det enligt utskottet av avgörande betydelse, att det nordiska sameorgan, för vars inrättande rådet arbetat, nu verkligen kom till stånd i överensstämmelse med 1962 års rekommendation. Medlemmar i utskottet hade nu utsetts såväl i Finland som i Sverige. Norska medlemmar hade emellertid ännu icke utsetts. Enligt utskottets mening var det av stor vikt att så skedde utan ytterligare dröjsmål så att organet kunde börja sin verksamhet. Med stöd av de synpunkter som ovan anförts fann utskottet det naturligt att föreslå rådet antagandet av en rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige att — med biträde av ovannämnda nordiska organ — föra redan inlett samarbete på detta område vidare i syfte att stärka den samiska kulturen och förbättra den samiska befolkningens levnadsvillkor. Rådet följde utskottet och antog enhälligt en sådan rekommendation (nr 12). Två medlemmar avstod från att rösta.

5. Skattefrågor

I ett från tionde sessionen uppskjutet tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal hade en rådsmedlem hemställt om en rekommendation till Finlands, Norges och Sveriges regeringar att vid behandling av de med punkt 4 i rekommendation nr 11/1961 förknippade problemen överväga möjligheterna att ingå multilaterala nordiska beskattningsavtal såsom ett alternativ eller komplement till interna lagstiftningsåtgärder.

I den till regeringarna i Finland och Sverige riktade pkt 4 i rekommendation nr 11/1961 hemställdes om en undersökning av möjligheterna att medge personer, som tillfälligtvis uppehåller sig i något av de respektive länderna, samma rätt till avdrag för försäkringspremier m. m. vid beskattning av inkomst av förvärvsarbete som den, som tillkommer personer, bosatta i ifrågavarande land. Med hänsyn till detta spörsmåls omfattande natur och till dess internationella aspekter anges i tilläggsförslaget såsom en tänkbar lösning på problemet att utvidga bestående nordiska bilaterala beskattningsavtal till multilaterala avtal. Juridiska niomannakommittén hade efter en närmare undersökning av saken kommit fram till att ingående av multilaterala dubbelbeskattningsavtal ej var en lämplig utväg. Snarare borde uppkommande svårigheter lösas genom intern lagstiftning. Å andra sidan menade niomannakommittén att vissa fördelar kunde vara förknippade med att ersätta de nordiska bilaterala beskattningsavtalen med ett gemensamt nordiskt dubbelbeskattningsavtal grundat på det inom ramen för OECD antagna typavtalet. Niomannakommittén förordade därför en rekommendation att undersöka möjligheterna att ingå ett nordiskt multilateralt dubbelbeskattningsavtal huvudsakligen i överensstämmelse med OECD:s typavtal. Efter niomannakommitténs ingående prövning av denna sak kunde utskottet begränsa sig till att ge sin anslutning till niomannakommitténs utlåtande. Utskottet föreslog sålunda rådet antagandet av en rekommendation till regeringarna med den lydelse niomannakommittén hade föreslagit. Rådet beslöt antaga en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 10). En medlem avstod från att rösta.

En annan skattefråga aktualiserades i juridiska utskottet vid behandlingen av Danmarks, Norges och Sveriges meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående befrielse från skyldighet att erlægga dubbel omsättningsskatt på flyttgods. Av meddelandena framgick nämligen att ifrågavarande rekommendation icke kunde anses såsom till fullo genomförd men att det å andra sidan icke syntes möjligt att för närvarande uppnå ytterligare resultat i enlighet med rekommendationens syfte. Under sådana omständigheter föreslog utskottet rådet att saken borde avskrivas såsom färdigbehandlad, vilket också blev rådets beslut.

6. Barns skadeståndsansvar

Till juridiska utskottet hänvisades ett förslag om lagstiftning rörande barns skadeståndsansvar, väckt av bl. a. fru Gärde Widemar. I förslaget hemställdes till regeringarna att gemensamt införa enhetliga bestämmelser i de nordiska länderna om barns ersättningsansvar, baserade på ett system med obligatorisk ansvarsförsäkring. Juridiska utskottet hyste liksom juridiska niomannakommittén den uppfattningen att ställning för närvarande icke kunde tagas till frågan om införande av obligatorisk ansvarsförsäkring på detta område. Utskottet ansåg att saken därför borde uppskjutas. Härmed skulle det — om det föreliggande förslaget om ändring av rådets arbetsformer antogs av rådet — åligga juridiska utskottet att inhämta sådana upplysningar som kunde möjliggöra ett slutgiltigt ställningstagande i rådet vid en senare session. Vid ett sådant förfaringssätt skulle utskottet tillika kunna draga nytta av det material och de synpunkter till belysning av saken som inom en snar framtid torde komma att framläggas i betänkanterna från de i Danmark, Norge och Finland tillsatta skadeståndskommittéerna. Med bifall till utskottets förslag beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

7. Rättsligt skydd för växtförädlingsprodukter

Herr Osvald hade väckt ett medlemsförslag om rättsligt skydd för växtförädlingsprodukter, i vilket han hemställde om en rekommendation till regeringarna att undersöka möjligheterna för åvägabrängande av en gemensam nordisk lagstiftning beträffande skydd för växtförädlingsprodukter. Förslagsställarens tanke var att de nordiska länderna gemensamt skulle utarbeta en sådan lagstiftning, som han ansåg önskvärd och nyttig bl. a. med hänsyn till den omfattande utväxlingen av förädlade sorter mellan de nordiska länderna. Juridiska niomannakommittén hade tillstyrkt förslaget och för sin del uttalat att väsentliga fördelar kunde antagas vara förknippade med enhetlig lagstiftning på detta område, bl. a. genom möjligheterna att upprätta gemensamma nordiska organ med därav följande förenkling av administrationen av lagstiftningen. Juridiska utskottet anslöt sig helt till niomannakommitténs synpunkter och föreslog rådet antagandet av en rekommendation till regeringarna med den ordalydelse som angivits i medlemsförslaget. Rådet biföll enhälligt utskottets förslag och godkände den föreslagna rekommendationen (nr 11).

8. Djurskydds- och jaktlagstiftning; oljeskydd

Vid behandlingen av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnande av fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter och meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen erhöll juridiska utskottet

av den svenske jordbruksministern en orientering om sakens nuvarande läge. Statsrådet Holmqvist sade därvid på tal om arbetet inom den under 1963 tillsatta särskilda expertkommittén av viltbiologer, som fått till uppgift att utforma ett detaljerat forskningsprogram, att en vetenskaplig undersökning fick anses erforderlig på längre sikt för att ge den erforderliga grundvalen för utarbetandet av likartade fridlysningsbestämmelser. Detta faktum utgjorde likväl icke något hinder för att redan nu genomföra den koordinering av jakttiderna som åsyftades med rekommendation nr 1/1958 på vissa punkter. Utskottet tog detta uttalande ad notam med tillfredsställelse och fann det mycket önskvärt att regeringarna nu vidtog erforderliga åtgärder för ett genomförande av rekommendationen.

I anslutning till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeföroreningar i Östersjön hade väckts ett tilläggsförslag av herr Lundström om motverkande av oljeföroreningar i havet, vari hemställdes om en rekommendation till regeringarna att söka åvägabringa en effektiv kontroll av att oljeutsläpp i havet icke skedde i strid med 1954 års oljeskadekonvention.

Beträffande tilläggsförslaget fann juridiska utskottet att det väckts så sent att det borde uppskjutas till en senare session för att möjliggöra en närmare granskning av detsamma. Meddelandena om ovannämnda rekommendation utvisade att Norges och Sveriges regeringar numera hade ratificerat 1962 års tilläggskonvention till oljeskadekonventionen och att ratifikation av tilläggskonventionen kunde påräknas även i Danmark och Finland. Härtill gjorde utskottet endast den kommentaren att, när tilläggskonventionen hade ratificerats av erforderligt antal stater och därefter trätt i kraft, skulle förbudet mot oljeutsläpp i enlighet med 1954 års konvention utvidgas till att gälla hela Östersjön.

9. Övrigt

Av meddelandena om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet och om rekommendationen nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m. framgick att en nordisk utlämningslagstiftning numera hade genomförts och att en ytterligare utbyggnad av det straffrättsliga samarbetet för närvarande var föremål för överväganden inom regeringarna. Därmed borde enligt utskottets uppfattning ifrågavarande rekommendationer kunna avskrivas. Rådets intresse av att följa det fortsatta nordiska samarbetet på straffrättens område skulle kunna tillgodoseas genom regeringarnas berättelser om lagstiftningssamarbetet. Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Av meddelandena om rekommendation nr 18/1963 angående lagstiftning om radions juridiska ansvar, som tillställts rådet av Finlands och Norges regeringar, framgick att regeringarna i anledning av rekommendationen låtit företaga en undersökning av möjligheterna för en i princip enhetlig lagstift-

ning beträffande radions juridiska ansvar. Resultaten av denna undersökning visade att det på grund av skiljaktigheter i radioföretagens organisation och i den övriga lagstiftning, som hade betydelse på detta område, bl. a. presslagstiftningen, strafflagstiftningen och ersättningslagstiftningen, skulle erbjuda betydande svårigheter att genomföra en enhetlig lagstiftning om radions ansvar. Man såg sig därför nödsakad att genomföra erforderlig lagstiftning i vart enskilt land för sig. Meddelandena utvisade ävenledes, att regeringarna nu var inställda på att under det fortsatta arbetet med lagstiftningen beträffande radions juridiska ansvar hålla nära kontakt med varandra. Under sådana omständigheter fann sig utskottet böra föreslå rådet att avskriva saken såsom färdigbehandlad.

Vid behandlingen av Finlands och Sveriges meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent upplystes att det slutgiltiga betänkandet om nordiska patent skulle föreligga i början av mars 1964 och nya nordiska patentlagar avsågs kunna träda i kraft den 1 oktober 1965. Då det av patentkommittéerna tidigare utgivna preliminära betänkandet hade varit föremål för en omfattande remissbehandling, räknade man i Sverige med att remisstiden för det slutliga betänkandet skulle bli ganska kort. Därmed torde proposition om nordisk patentlagstiftning kunna föreläggas 1965 års riksdag. På grundval av dessa upplysningar kunde juridiska utskottet konstatera att denna mer än 10 år gamla sak inom kort syntes kunna avslutas och uttryckte samtidigt en förhoppning om att förslag till patentlagar skulle kunna föreläggas de nordiska ländernas parlament vid en sådan tidpunkt att lagarna kunde träda i kraft den 1 oktober 1965 i överensstämmelse med kommittéförslaget.

B. Saker behandlade av kulturutskottet

1. Samarbete beträffande högre utbildning och forskning

Spörsmålen kring samarbetet i fråga om högre utbildning och forskning kom ej att intaga en lika central roll i kulturutskottets arbete under sessionen som vid tidigare sessioner. Utskottet hade emellertid anledning att komma in på dessa problem vid sin behandling av ett av herrar Braconier och Osvald väckt medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete, vilket behandlades i ett sammanhang med meddelandena om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning. I medlemsförslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att i en nordisk pool samla gemensamma forskningsprojekt och att därpå fördela dem mellan länderna på lämpligt sätt.

Utskottet konstaterade att frågan om fördelningen av gemensamma nordiska institutioner och samarbetsprojekt mellan länderna tillhörde de uppgifter, för vilka regeringarna påtagit sig ansvaret i anledning av rådets ovan-

nämnda rekommendation nr 10/1961. Regeringarna biträdades vid handhavandet av denna uppgift av Nordiska kulturkommissionens (NKK) sektion I och utskottet förutsatte följaktligen att sektion I vid den fortsatta handläggningen av frågor, förknippade med ett utvidgat nordiskt forsknings-samarbete, också ägnade särskild uppmärksamhet åt just detta spörsmål. För sin del fann utskottet det till fyllest att upplysningar om utvecklingen härvidlag framdeles lämnades rådet genom NKK:s berättelser. Utskottet kunde vidare utläsa ur meddelandena om rekommendation nr 10/1961 att planeringen av det nordiska samarbetet rörande högre utbildning och forskning kommit att bli en huvuduppgift för NKK:s sektion I. Med hänsyn härtill ansåg utskottet att erforderliga uppgifter om den vidare utvecklingen även på detta betydelsefulla område borde kunna erhållas genom NKK:s berättelser. Under sådana omständigheter fann sig utskottet böra föreslå rådet att avskryva rekommendation nr 10/1961 såsom slutbehandlad för rådets del samt att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet biföll utskottets förslag.

Av meddelandena om den vid föregående session antagna rekommendationen nr 13/1963 angående samarbete mellan de tekniska högskolorna framgick, att man i de nordiska länderna nu påbörjat ett successivt genomförande av det nordiska samarbete som expertkommittén för de tekniska högskolorna hade föreslagit i ett betänkande år 1962. I anslutning härtill framhöll utskottet att även samarbetet i Norden rörande teknisk utbildning på lägre nivåer än högskoleplanet enligt dess mening var en mycket betydelsefull fråga, vars utveckling utskottet även i framtiden önskade följa. Såvitt gällde den tekniska utbildning som ägde rum inom det allmänna skolväsendet, upplystes i utskottet, att en expertkommitté på uppdrag av NKK:s sektion II utarbetat ett förslag som inom kort skulle behandlas inom kommissionen. Detta föranledde kulturutskottet att understryka vikten av att hela den tekniska utbildningen, sålunda även den som anordnades utanför gymnasierna, beaktades när det gällde möjligheterna för nordiskt samarbete.

Vid behandlingen av meddelandena om rekommendation nr 33/1962 angående gemensam utbildning av stadsplanerare m. m. erhöll kulturutskottet en redogörelse för innehållet i ett betänkande, som en på initiativ av de enskilda nordiska föreningarna för samhällsplanering särskilt tillsatt expertkommitté hade avgivit i januari 1964. Enligt denna kommittés förslag borde den grundläggande utbildningen av samhällsplanerare försiggå på nationell basis, varvid utbildningen i de olika länderna borde koordineras så, att den såvitt möjligt förde upp till samma nivå. Det aktuella behovet av vidareutbildning på området skulle enligt kommitténs förslag bäst tillgodoses genom nordiskt samarbete, och betänkandet innehöll också en plan för samnordisk vidareutbildning av 60 personer per år. Den effektiva kurstiden skulle utgöra 20 veckor och driftsutgifterna för

verksamheten hade beräknats uppgå till sammanlagt 600 000 svenska kronor. I förslaget förutsattes vidare inrättandet av en till Stockholm förlagd samnordisk institution för vidareutbildning av samhällsplanerare, vars verksamhet borde inledas den 1 september 1965. Expertkommittén menade därjämte att forskningsverksamheten på ifrågavarande område borde koordineras och intensifieras men fann det å andra sidan icke erforderligt att inrätta ett särskilt nordiskt organ för ändamålet. På grundval av dessa upplysningar kunde utskottet således med tillfredsställelse konstatera att saken fortskred på ett planenligt sätt.

2. Nordisk tentamensgiltighet

Till kulturutskottet hade hänvisats ett från elfte sessionen uppskjutet medlemsförslag om nordisk tentamensgiltighet, från svensk sida biträtt av bl. a. herrar Braconier och Osvald. I förslaget hemställdes att rådet ville rekommendera dels danska regeringen att vidtaga åtgärder för utfärdande av tillämpningsföreskrifter för genomförande av nordisk tentamensgiltighet motsvarande dem, som redan gäller i Finland, Norge och Sverige, dels ock samtliga regeringar att snarast vidtaga åtgärder i syfte att sprida kännedom bland studenterna i Norden om de möjligheter att förlägga studierna till annat nordiskt land än hemlandet, som den nordiska tentamensgiltigheten öppnat. I utskottet upplystes nu att de nordiska undervisnings- och kulturministrarna vid sitt möte den 13 och den 14 januari 1964 i Helsingfors beslutat biträda ett av NKK framlagt förslag om införande av förenklade bestämmelser för tillgodoräknande av i annat nordiskt land avlagda akademiska examina. Under sådana omständigheter borde man kunna räkna med att dessa bestämmelser inom en nära framtid skulle komma att utfärdas i de nordiska länderna. Beträffande frågan om ökad upplysning om studiemöjligheterna i Norden fick utskottet veta, att NKK:s sektion I nyligen utgivit en för akademiska lärare och studerande i de nordiska länderna avsedd broschyr »Att studera i Norden», vilken distribuerats till universitet och högskolor. Utskottet kunde således konstatera att arbetet med dessa frågor sedan föregående session hade fortskridit i flera viktiga avseenden. Emedan det framlagda förslaget om förenklade tentamensgiltighetsbestämmelser ännu icke genomförts, ansåg sig utskottet böra följa saken framgent. På förslag av utskottet beslöt rådet uppskjuta förslaget till en senare session.

3. Nordiska institutioner

Vid behandlingen av meddelandena om rekommendation nr 20/1963 angående inrättande av »Nordens hus» i Reykjavik hade utskottet tillfälle att göra sig förtroget med de av professor Alvar Aalto uppgjorda preliminära ritningarna för denna byggnad. Utskottet kunde också med tillfredsställelse konstatera att den ekonomiska grundvalen för påbörjandet

av arbetet med ett Nordens hus genom regeringarnas försorg hade säkerställt och att byggnadsarbetena skulle kunna inledas redan under hösten 1964.

Beträffande frågan om ett nordiskt institut för konfliktforskning framgick av meddelandena om rekommendation nr 15/1962 att det genom försorg av de nordiska undervisnings- och kulturministrarna hade tillsatts ett nordiskt expertutskott med uppgift att utreda förutsättningarna för ett samarbete i fråga om forskning angående internationell politik med särskilt avseende på studiet av konflikter mellan stater. Detta utredningsarbete hade i det närmaste slutförts och expertutskottet kunde förväntas att inom en nära framtid avge sitt betänkande.

Det av herr Lassinantti till elfte sessionen väckta men då uppskjutna tilläggsförslaget om forskning i arktisk medicin kunde nu prövas av kulturutskottet sedan det blivit föremål för remissbehandling både i Finland och Sverige. Det behandlades samtidigt med meddelandena om den tidigare rekommendationen nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin.

I tilläggsförslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att söka genomföra den av nordiska forskningsrådet för arktisk medicin uppgjorda planen för samarbete om forskning i arktisk medicin.

I remissyttrandena tillstyrktes enhälligt att ett nordiskt samarbete inleddes på den arktiska medicinska forskningens område, medan i fråga om den framlagda verksamhetsplanen vissa avvikande åsikter framfördes. Kulturutskottet fann för egen del att frågan om samnordiskt främjande av forskning i arktisk medicin förts framåt sedan den behandlats av de nordiska undervisningsministrarna och av nordiska forskningsrådet för arktisk medicin. Planerna inom detta fält hade sålunda blivit mer konkreta och utskottet förutsatte, att även verkställande åtgärder inom kort skulle vidtagas av vederbörande myndigheter samt ovannämnda forskningsråd. Såsom en första och samtidigt grundläggande åtgärd skulle det företagas en enkätundersökning bland inom de ifrågavarande arktiska områdena verksamma läkare och andra i hälsovårdsarbete engagerade personer angående deras uppfattning om aktuella och speciella problem sammanhängande med miljöomständigheter. Utskottet konstaterade därjämte, att inrättande av ett samnordiskt institut borde kunna ge ifrågavarande samarbete erforderlig stadga och därtill utgöra ett centrum för samarbetet på området. Med anledning härav borde institutionsfrågan såsom även i ovannämnda rekommendation förutsattes, i skyndsam ordning utredas.

I enlighet med detta önskemål från utskottets sida föreslog utskottet rådet att antaga en rekommendation till regeringarna att snarast slutföra och för rådet framlägga resultatet av den inom det för planläggning av forskningen rörande arktisk medicin tillsatta expertorganet pågående utredningen angående inrättandet av ett nordiskt institut för arktisk medicin, anknut till en medicinsk fakultet.

Rådet följde utskottets förslag och antog en rekommendation i överensstämmelse med detta förslag (nr 17).

4. Skolfrågor

Meddelandena om rekommendation nr 11/1963 angående kursverksamhet för universitetsstudier i nordiska språk m. m. utvisade, att den i rekommendationen föreslagna utvidgningen av kursverksamheten för universitetsstudier i nordiska språk m. m. praktiskt taget helt förverkligats redan under år 1963 samt att erforderliga statsanslag väntades bli beviljade för anordnande av kurser i full omfattning även under år 1964. I utskottet framkom vidare att den nordiska kursledning, vilken handhar planeringen och organisationen av dessa språkkurser, framlagt förslag om ytterligare utvidgning av verksamheten. Den av rådet önskade nordiska språkkursverksamheten hade sålunda kommit väl i gång och utskottet fann sig därför böra föreslå rådet att avskryva rekommendationen. Man räknade därvid med att rådet fortsättningsvis skulle kunna följa utvecklingen av saken genom NKK:s berättelser. Rådet biföll utskottets förslag.

Under våren 1963 framlades inom rådets presidium ett samlat program, grundat på den nordiska samarbetsöverenskommelsen, för ökade ansträngningar att stärka det nordiska samarbetet. I detta program ingick bland de föreslagna initiativen på kulturområdet ett medlemsförslag om höjda anslag för studieutbytesresor mellan nordiska skolor, väckt av bl. a. herr Alemyr. I förslaget hemställdes att rådet ville rekommendera regeringarna att bevilja avsevärt förhöjda medel över statsbudgeterna så att föreningarna Norden i ökad omfattning skulle kunna arrangera studieutbytesresor mellan skolorna i de nordiska länderna utan reseutgifter för eleverna. Förslaget hade före sessionen behandlats av kulturella niomannakommittén, som uttalat att målsättningen för skolelevutbytet på längre sikt borde vara, att varje elev under sin skoltid erbjöds tillfälle att under åtminstone en skolresa bekanta sig med förhållandena i ett annat nordiskt land. Att i så hög grad utvidga denna verksamhet ansåg utskottet däremot icke ligga inom de faktiska möjligheternas gräns. Utskottet delade emellertid niomannakommitténs mening att den största vikt borde fästas vid skolelevutbytet mellan de nordiska länderna och ansåg att avsevärt förhöjda medel borde anvisas för detta ändamål. Utskottet föreslog därför rådet att anta en rekommendation till regeringarna att i varje nordiskt land årligen ställa avsevärt förhöjda medel till förfogande för studieutbytesresor så att en successiv utbyggnad av elevutbytesverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna blir möjlig. Rådet följde kulturutskottets förslag och antog enhälligt den föreslagna rekommendationen (nr 20).

Vid sessionen upptogs vidare två medlemsförslag främst avseende lärarfrågor, nämligen ett om utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk och ett om vidgat lärarutbyte mellan de nordiska länderna.

I det ena förslaget, som väckts av bl. a. herr Gillström, hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast undersöka möjligheterna att stärka folkskoleseminariernas undervisning i broderfolkens språk och ställa nödiga anslag till förfogande för denna nordiska kulturuppgift. Av det yttrande som kulturella niomannakommittén avgivit över förslaget framgick att remissmyndigheterna över lag hade varit positivt inställda till förslaget och understrukit vikten av att undervisningen i berörda språk vid lärarutbildningsanstalterna effektiviserades. Skyndsamma åtgärder vore påkallade. Niomannakommittén önskade för sin del understryka vikten av att vederbörande myndigheter i samband med den pågående utbyggnaden av lärarutbildningen även undersökte möjligheterna att utvidga undervisningen i broderländernas språk för blivande lärare. Medan problemställningarna för Danmarks, Islands, Norges och Sveriges vidkommande i stort sett var likartade, stod Finland i språkhänseende i en särställning. För Finland tedde det sig därför naturligt att uppmärksamheten främst ägnades landets andra nationalspråk, svenskan.

Utskottet sade sig tillmäta frågan om utbyggnaden av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk stor betydelse och anslöt sig till de i niomannakommitténs utlåtande framförda synpunkterna. I enlighet därmed föreslog utskottet rådet att antaga en rekommendation

1. att snarast vidtaga åtgärder för att stärka undervisningen i de nordiska ländernas språk vid folkskoleseminarier och lärarhögskolor; 2. att vidtaga åtgärder för anordnande av en effektiv efterundervisning i berörda språk för redan utexaminerade lärare; 3. att vidtaga åtgärder i syfte att de blivande lärarna instrueras i den moderna undervisningsmetodiken i fråga om utnyttjandet av audiovisuella hjälpmedel vid språkundervisningen samt 4. att ställa nödiga anslag till förfogande för anordnande av utbyte av lärare mellan seminarier och lärarhögskolor, utbyte av lärarkandidater, besök av reselektorer eller språkassistenter, föredrag av författare och andra kulturpersonligheter samt utbyggnad av bibliotekens vid seminarierna och lärarhögskolorna bestånd av nordisk litteratur samt prenumeration på nordiska tidskrifter till dessa. Rådet följde utskottets förslag och beslöt att antaga en rekommendation i saken (nr 23).

Det andra förslaget angående en lärarfråga hade som svenska förslagsställare fröken Ranmark och herr Osvald. Det innehöll en hemställan om en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att dels årligen ställa envar 100 000 svenska kronor till förfogande för lärarutbyte mellan primärskolor, dels årligen bevilja ett lika stort belopp för utbyggande av reselektorverksamheten vid primärskolorna. Kulturella niomannakommitténs redovisning för inkomna remissyttranden utvisade att förslaget rönt ett varmt tillstyrkande. En ökning av de statliga anslagen för lärarutbytes- och reselektorverksamheten på förslaget sätt sades erbjuda möjligheter för en avsevärt utvidgad verksamhet i jämförelse

med den nuvarande, vilken endast kunnat få en mera punktartad och försöksbetonad karaktär. I sitt eget utlåtande över saken anförde niomannakommittén, att det med tanke på en ökning av förståelsen mellan de nordiska länderna på lång sikt och en ökning av det nordiska inslaget i skolundervisningen borde betraktas som en synnerligen angelägen uppgift att skapa betingelser för ett avsevärt ökat utbyte av lärare och reselektorer mellan de nordiska länderna. Härför talade icke minst de mycket positiva erfarenheterna från den hittills begränsade verksamheten av detta slag. Niomannakommittén konstaterade, att utbytesverksamheten förekommit även i kommunal regi, och menade att möjligheterna borde undersökas att stimulera denna verksamhet på regional basis. Därtill borde både lärarutbytes- och reselektorverksamheten utvidgas att gälla samtliga grupper av lärare och skolor, däribland också yrkesutbildningsanstalter. Niomannakommittén pekade slutligen på att den föreslagna ökningen av ifrågavarande anslag förutsatte en omsorgsfull planering av verksamheten och en avvägning mellan olika skolformer. Kommittén utgick därför ifrån att vederbörande statliga skolmyndigheter skulle utnyttja den sakkunskap på området, som lärarorganisationerna och särskilt föreningen Norden besitter. Utskottet fann det överflödigt att göra något eget uttalande i saken utan begränsade sig till att blott ge sin anslutning till synpunkterna i niomannakommitténs utlåtande. På utskottets förslag antog rådet en rekommendation till regeringarna att dels årligen ställa envar ett belopp — i Sverige å 100 000 svenska kronor och i de övriga nordiska länderna av motsvarande storleksordning — till förfogande för lärarutbyte mellan skolor i de nordiska länderna samt att årligen bevilja ett lika stort belopp för utbyggande av reselektorverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna (nr 24). En medlem avstod från att rösta.

Av meddelandena om rekommendation nr 28/1962 angående kurser för språklärare framgick att genom NKK:s försorg en plan utarbetats för dylika kurser och att NKK vid sitt plenarmöte i Stockholm den 4—6 november 1963 godkänt en resolution till regeringarna om beviljande av anslag för genomförande av sagda plan. Framställningen vore för närvarande föremål för regeringarnas prövning.

5. Radio-, televisions- och teaterfrågor

Ett vid sessionen uppmärksammat förslag hade väckts av bl. a. herr Sundin och gällde förstärkning av de tekniska förutsättningarna för ett utvidgat radio- och televisionssamarbete i Norden. Till detta förslag hade herr Helén väckt ett ändringsförslag om förbättrade mottagningsförhållanden för svensk television på Åland. De två förslagen behandlades samtidigt av kulturutskottet. I medlemsförslaget hemställdes, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast undersöka de tekniska förutsätt-

ningarna att skapa förbättrade mottagningsmöjligheter för radio och television mellan de nordiska länderna, särskilt i gränsbygderna. I ändringsförslaget hemställde herr Helén till rådet att rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att träffa överenskommelse om förbättrad mottagning för svensk television på Åland. I sitt utlåtande över medlemsförslaget uttalade kulturella niomannakommittén att frågan borde tillmätas så stor betydelse för kontakterna och det kulturella utbytet mellan de nordiska länderna, speciellt i dessas gränsbygder, att vederbörande myndigheter ej borde sky några ansträngningar att söka förbättringar i mottagningsförhållandena. För att lämna underlag för en sakkunnig bedömning av saken hade niomannakommittén företagit en allsidig utredning rörande samtliga de problem, som var förknippade med ökad hör- och sebarhet av radio- och televisionsprogram mellan de nordiska länderna. Utskottet fann sig för egen del kunna helt förena sig med kulturella niomannakommitténs synpunkter. Av det i saken föreliggande materialet framgick vidare, att möjligheterna till sändning av program över gränserna för närvarande är begränsade fränselt i de egentliga gränstrakterna. Allteftersom utbyggnaden av parallella distributionsnät i de olika länderna fortskrider ökas å andra sidan de tekniska möjligheterna att åstadkomma vidgat programbyte mellan de nordiska länderna. För just denna form av samarbete syntes det utskottet att förutsättningar redan nu förelåg i viss omfattning. För utskottet upplystes vidare, att Danmark och Sverige för närvarande disponerar två landsomfattande distributionsnät för ljudradio och att ett tredje nät skulle bli färdigt i Sverige inom några år. Vad gäller televisionen sändes icke i något av de nordiska länderna mer än ett program. I Sverige dryftades dock möjligheterna för ett andra televisionsprogram. I detta sammanhang erfor utskottet att den statliga rundradion i Finland nyligen genom inköp av ett enskilt televisionsföretag med egna sändningskanaler och anläggningar, de facto erhållit ett andra televisionsnät, som delvis täckte landet. I anledning av ändringsförslaget ägnade utskottet uppmärksamhet åt det behov av att kunna mottaga svenska televisionsprogram, som fanns på Åland. Utskottet fann sig därvid böra bedöma den frågan i ett större sammanhang, nämligen med avseende på samtliga svenska bosättningsområden i Finland. Beträffande ändringsförslaget ansåg sig utskottet vidare endast böra peka på det behov av att se finska televisionsprogram som förefanns bland det stora antalet till Sverige inflyttade finskspråkiga personer och icke minst bland den finskspråkiga befolkningen i Västerbotten. Med stöd av ovan återgivna synpunkter föreslog utskottet, att rådet skulle antaga två rekommendationer, nämligen dels en i anledning av medlemsförslaget till samtliga regeringar att snarast förbättra möjligheterna att i de nordiska länderna taga del av radio- och televisionsprogram från de övriga nordiska länderna och dels en i anledning av ändringsförslaget till regeringarna i Finland och Sverige att träffa överenskommelse om förbättrad

mottagning för svensk television inom de svenskspråkiga bosättningsområdena i Finland samt att finna medel så att den finskspråkiga befolkningen i Sverige i större utsträckning än för närvarande kan få tillfälle att följa radio- och televisionsprogram på det egna språket. Mot detta beslut reserverade sig två norska rådsmedlemmar som påpekade att Nordiska rådet tidigare uttalat att det samarbete, som redan pågick mellan de nordiska rundradiostationerna, borde utvecklas vidare i den takt de tekniska förutsättningarna möjliggjorde. Att antaga en ny rekommendation om samarbete i allmänna ordalag ansåg de vara överflödigt och sade sig vilja motivera denna sin ståndpunkt närmare under sakens behandling i rådet. När saken kom upp till beslut i rådet efter den stora kulturdebatten på förmiddagen den 20 februari, föreslog nämnda två norska rådsmedlemmar att rådet skulle rekommendera regeringarna att dels öka Nordvisionssändningarna i Norden, dels förbättra kvalitén på dessa sändningar. Rådet beslöt emellertid, att detta förslag icke skulle upptagas till behandling. Vid omröstningen segrade utskottsmajoritetens förslag med 53 röster mot 7. Samtliga närvarande svenska rådsmedlemmar röstade för rekommendationen (nr 21).

Även beträffande det ovannämnda andra rekommendationsförslaget följde rådet utskottet och beslöt antaga en rekommendation (nr 22) med den föreslagna lydelsen. Omröstningssiffrorna blev därvid 56 röster för rekommendationen och 2 mot densamma. 4 medlemmar avstod från att rösta. Samtliga svenska rådsmedlemmar röstade för rekommendationen.

Till elfte sessionen hade herr Lassinantti väckt ett tilläggsförslag om teatersamarbete inom Nordkalotten, vari han hemställde att rådet måtte rekommendera dels regeringarna i Norge och Sverige att undersöka förutsättningarna för en fast teater i nordligaste delarna av respektive land, dels regeringarna i Finland, Norge och Sverige att underlätta ett teaterutbyte över gränserna inom Nordkalott-området. Förslaget uppsköts vid elfte sessionen och hade sedan dess behandlats av kulturella niomannakommittén. I dess utlåtande framfördes ståndpunkten att frågan om inrättande av fasta teatrar i de nordligaste delarna av Norge och Sverige närmast var att betrakta som en nationell och kommunal angelägenhet, varför det icke förefanns anledning att tillstyrka en rekommendation angående denna del av medlemsförslaget. Vad gällde medlemsförslagets andra del föreslog däremot utskottet rådet antagande av en rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att stärka teaterutbytet över gränserna inom Nordkalott-området och bevilja nödiga anslag här för. Rådet beslöt också antaga en sådan rekommendation (nr 4). Tre medlemmar avstod från att rösta.

Av meddelandena om rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion kunde utskottet konstatera att i Danmark, Finland, Norge

och Sverige åtgärder numera vidtagits eller inom en nära framtid torde komma att vidtagas för att uppfylla rekommendationens syfte att bereda möjligheter för att i princip jämställa samproducerad film med inhemsk. Under sådana omständigheter kunde utskottet föreslå rådet att avskryva saken såsom slutbehandlad.

6. Nordisk kulturfond och nordiskt musikpris

Danmarks regering stod bakom de två nya regeringsförslag som väckts till tolfte sessionen. Bägge hänvisades till kulturutskottet. I det ena av dem, som avser en nordisk kulturfond, anhålles om uttalande av Nordiska rådet angående ett förslag om en närmare undersökning av spörsmålet om åvägbringande av dispositionsmedel, däribland ett samnordiskt dispositionsbelopp, för kulturella samarbetsändamål. I ett till detta förslag av bl. a. herr Ohlin väckt ändringsförslag hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att verka för tillkomsten av en nordisk kulturfond under gemensam förvaltning. I sitt uttalande om denna sak förklarade sig utskottet först lägga utomordentligt stor vikt vid att man inom det nordiska kulturella samarbetet kunde finna så ändamålsenliga finansieringsformer som möjligt i syfte att uppnå ett snabbt och effektivt genomförande av de samarbetsprojekt, om vilka enighet förelåg hos vederbörande sakkunniga instanser. Utskottet kunde därför tillstyrka det danska förslaget om att företaga en närmare utredning angående frågan om åvägbringande av tillräckliga dispositionsmedel för finansiering av nordiskt kultursamarbete. Tilläggsförslaget om upprättande av en nordisk kulturfond under gemensam förvaltning fann utskottet innefatta så stora principiella spörsmål — såväl kultur- och finanspolitiska som statsrättsliga — att det icke var möjligt att ta ställning härtill utan grundliga undersökningar och förberedelser. Det borde därför uppskjutas till nästa session. Med denna motivering beslöt utskottet föreslå rådet dels att uppskjuta vidarebehandlingen av ändringsförslaget till nästa ordinarie session, dels att i anledning av regeringsförslaget antaga en rekommendation till regeringarna att företaga en närmare undersökning av spörsmålet om åvägbringande av dispositionsmedel, däribland ett samnordiskt dispositionsbelopp, för kulturella samarbetsföremål. Rådet följde utskottets förslag och antog en rekommendation i enlighet härmed (nr 19). Ändringsförslaget uppsköts.

Det andra danska regeringsförslaget gällde inrättandet av ett nordiskt musikpris. I regeringsförslaget anhölls om ett uttalande av Nordiska rådet om ett från NKK mottaget förslag om inrättande av ett nordiskt musikpris i Nordiska rådets regi. Nämnade förslag går ut på att det inrättas ett samnordiskt pris på 50 000 danska kronor att utdelas för ett musikverk av en nu levande komponist. Med musikverk avses ett symfoniskt, kammarmusikaliskt eller musikdramatiskt verk eller annan komposition som uppfyl-

ler höga konstnärliga krav. Enligt vad som upplystes utskottet hade de nordiska undervisnings- och kulturministrarna vid sitt möte i Helsingfors den 13—14 januari 1964 beslutat anbefalla att ett nordiskt musikpris instiftades i enlighet med kulturkommissionens förslag och i sådan tid att priset kunde utdelas första gången år 1965. Utskottet fann sig för sin del kunna tillstyrka inrättandet av ett nordiskt musikpris i enlighet med det framställda förslaget och föreslog följaktligen rådet att antaga en rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna att förverkliga det av NKK i samråd med Nordiska komponistrådet framlagda förslaget om inrättande av ett nordiskt musikpris å 50 000 danska kronor att utdelas vart tredje år eller med kortare tidsintervaller, såframt vid revision efter den första utdelningen år 1965 enighet härom uppnås mellan de nordiska ländernas regeringar. Rådet följde utskottets förslag och antog den föreslagna rekommendationen (nr 25) med 57 röster mot 1. En medlem avstod från att rösta.

7. Utlandsupplysning

Till kulturutskottet hade hänvisats det från föregående session uppskjutna medlemsförslaget om samarbete mellan de danska, norska och svenska institutionerna för kulturell upplysning i utlandet. Där i hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna — för att möjliggöra en av förhållandena påkallad starkt ökad utlandsinformation om de nordiska länderna och om nordiskt samarbete — att snarast undersöka möjligheterna att upprätta ett omfattande samarbete om denna uppgift mellan de av staterna finansierade eller understödda institutionerna, Det danske Selskab, Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet och Svenska Institutet samt ställa behövliga medel till förfogande för ett gradvis genomförande av ett sådant samarbete.

I fråga om organisationen av det nordiska samarbetet på utlandsinformationens område hade rådets kulturella niomannakommitté konstaterat, att man för närvarande i de nordiska länderna var sysselsatt med att söka åstadkomma en ökad centralisering härav. Enligt niomannakommittén vore en centralisering ägnad att avlägsna de olägenheter av organisatorisk art som hittills försvårat ett effektivt samgående mellan länderna och att underlätta ett intensifierat samarbete. Kommittén ansåg icke att den i medlemsförslaget framkastade tanken på en permanent samnordisk nämnd för ändamålet under nuvarande förhållanden var den mest ändamålsenliga lösningen. Uppenbart var emellertid att de ledande organen för utlandsinformationen i de olika nordiska länderna borde söka finna någon form för fortlöpande kontakt sinsemellan, exempelvis genom att med regelbundna mellanrum anordna sammanträffanden mellan de ledande personerna vid institutionerna för utlandsupplysning. En effektivisering av det nordiska samarbetet på utlandsinformationens område borde lämpligen

inledas med att man gemensamt gick in för att söka lösa ett antal konkreta projekt. Niomannakommittén ansåg sig på grundval av det material den införskaffat efter att ha hört sakkunniga såsom dylika konkreta samarbetsprojekt kunna rekommendera bl. a. följande: kursverksamheten för utlänningar, lektoratsverksamheten i utlandet, publikationsverksamheten, och inrättandet av ett nordiskt institut i de västliga delarna av USA. Kulturutskottet fann sig helt kunna dela de i niomannakommitténs utlåtande framförda synpunkterna och föreslog därför rådet antagandet av en rekommendation till regeringarna att, för att möjliggöra en av förhållandena påkallad kraftigt ökad utlandsinformation om de nordiska länderna och om nordiskt samarbete, snarast undersöka möjligheterna för att etablera ett omfattande samarbete härom mellan de statligt finansierade eller understödda institutionerna, däribland om en utbyggnad av den nordiska kurs-, lektorats- och publikationsverksamheten samt om en undersökning av förutsättningarna för att grunda ett nordiskt kultur- och informationscentrum i västra USA, samt ställa nödiga medel till förfogande för ett gradvist genomförande av ett sådant samarbete. Rådet beslöt enhälligt att följa utskottets förslag och antog rekommendationen (nr 5). En medlem avstod från att rösta.

8. Gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

I det till rådets tionde session av bl. a. herrar Gillström och Osvald väckta medlemsförslaget om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att få till stånd en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier. Förslaget, som uppskjutits vid den tionde och den elfte sessionen, hade nu blivit föremål för en noggrann granskning av kulturella niomannakommittén. Såsom sammanfattning av sin ståndpunkt i saken hade niomannakommittén uttalat, att de formella hindren för genomförande av en nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier främst vore att söka i gällande medborgarskapsbestämmelser i Danmark och Finland samt i språkbestämmelserna i Finland. Därutöver funnes hinder av mera praktisk natur bl. a. bristen på regler i pensionshänseende. Behörighetskraven torde å andra sidan blott undantagsvis behöva vålla svårigheter. När därtill samtliga remissinstanser — såväl statliga och kommunala som de som företräder bibliotekarierna själva — tillstyrkt att åtgärder måtte vidtagas för införande av en nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier, ansåg sig kulturutskottet med rätta kunna konstatera att gynnsamma betingelser förelåg för skapandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier. Det föreslog därför rådet att rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undanröja de återstående hinder, som föreligger för genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier. Rådet följde utskottets förslag och antog en rekommendation härom (nr 2).

9. Övriga frågor

Kulturutskottet hade även att behandla ett av herr Gillström väckt medlemsförslag om biblioteksersättning till nordiska författare, vari hemställdes att rådet måtte rekommendera dels regeringarna i Danmark och Sverige att genomföra en sådan ordning beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m., att i Danmark och Sverige likställighet uppnås mellan författare från samtliga nordiska länder, dels samtliga regeringar att överväga möjligheterna att sammanjämka systemen för ersättning till författare för bibliotekslån, så att allmän likställighet mellan författare från olika länder kan uppnås. Vid den förberedande behandlingen av saken i niomannakommitténs regi hade konstaterats att betydande skiljaktigheter är rådande mellan de olika nordiska länderna i fråga om grunden för biblioteksersättningens erläggande. För sin del ansåg niomannakommittén att dessa skiljaktigheter försvårade möjligheterna att uppnå en enhetlig lösning omfattande samtliga länder men ansåg likväl att det skulle utgöra en så betydande vinning för det nordiska kulturella samarbetet om nordisk litteratur med avseende på biblioteksavgiftens beräknande kunde betraktas som en enhet och om de i de olika länderna utgående ersättningarna till författare för bibliotekslån kunde utsträckas till att gälla författare från alla nordiska länder, att allvarliga ansträngningar borde göras för uppnående av en lösning av denna fråga. Möjligheterna borde finnas att uppnå åtminstone partiella lösningar, vilka i ett senare skede måhända kunde utbyggas till ett enhetligt samnordiskt system. Samtidigt med att en sådan partiell lösning infördes, borde en grundlig utredning verkställas om möjligheterna att i en framtid skapa ett system, som på ett bättre sätt uppfyller önskemålet om en allnordisk biblioteksersättning. Kulturutskottet delade till fullo niomannakommitténs uppfattning och föreslog rådet antagandet av en rekommendation till regeringarna att i samråd med vederbörande fackorganisationer utreda möjligheterna att genomföra en sådan ordning beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m., att likställighet uppnås mellan författare från samtliga nordiska länder. Rådet beslöt också antaga en sådan rekommendation (nr 3).

Vid behandlingen av den sedvanliga berättelsen från Nordiska kulturkommissionen konstaterade utskottet att den vid föregående session bebådade omorganisationen av NKK nu hade blivit genomförd. Kommissionen hade därvid dels blivit utökad med flera medlemmar, dels erhållit en fastare anknytning till fackministerierna i de nordiska länderna. Utskottet tog vidare del av de många och betydelsefulla saker som NKK arbetat med under de senaste åren och av vilka flera för övrigt var upptagna som självständiga saker på utskottets saklista.

Liksom vid föregående sessioner hade kulturutskottet även att behandla

berättelsen om samarbetet mellan de nordiska ländernas språknämnder. Berättelsen utvisade denna gång att samarbetet mellan språknämnderna fortgått efter samma riktlinjer som tidigare och att i Island i budgetförslaget för år 1964 upptagits anslag för inrättande av en isländsk språknämnd. En isländsk språknämnd torde därmed inom en nära framtid kunna påräknas inleda sin verksamhet.

C. Saker behandlade av socialpolitiska utskottet

1. Arbetsmarknadsfrågor

En av huvudfrågorna för socialpolitiska utskottets arbete gällde liksom tidigare år arbetsmarknadsfrågorna.

I ett till elfte sessionen väckt men till tolfte sessionen uppskjutet medlemsförslag hade herr Birger Andersson hemställt, att rådet ville rekommendera regeringarna att ingå en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare i huvudsaklig överensstämmelse med ett i »Nordisk udredningsserie» 1962: 6 framlagt förslag. Utskottet underströk i likhet med socialpolitiska niomannakommittén betydelsen av att en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare genomfördes. Då av föreliggande utredning framgick, att tandläkarutbildningen i de nordiska länderna torde vara likvärdig, ansågs något hinder icke föreligga mot att låta tandläkare, som på grundval av tandläkarutbildning i ett av länderna eller som med stöd av därmed jämställd utbildning i icke-nordiskt land vunnit legitimation som tandläkare, erhålla legitimation även i de övriga länderna. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 7) i enlighet med ovannämnda hemställan. En medlem avstod från att rösta.

Av olika skäl hade det redan år 1960 färdigställda förslaget till överenskommelse om en samnordisk arbetsmarknad för läkare ännu icke blivit undertecknat av de medverkande länderna. Från svensk och dansk sida hade tidigare meddelats, att något hinder för undertecknande av överenskommelsen icke förelåg för deras del. Inför utskottet upplystes att sedan tidigare föreliggande hinder numera undanröjts, man även från Finlands och Norges sida var beredd att underteckna överenskommelsen. Socialpolitiska utskottet uttalade sin tillfredsställelse med att överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för läkare snart komme att undertecknas.

Arbetet med rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter hade blivit fördröjt med anledning av att det utkast till överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för farmaceuter, som utarbetats från danskt håll, först nu efter detaljgranskning inom det för ändamålet tillsatta danska arbetsutskottet syntes kunna översändas till medlemmarna i det nordiska arbetsutskottet för farmaceutisk personal. Socialpolitiska utskottet uttalade som sin förhoppning, att arbetet snarast

skulle påbörjas inom det nordiska arbetsutskottet och där bli föremål för skyndsamt behandling, ledande till en positiv lösning av frågan om gemensam arbetsmarknad för farmaceuter.

En fråga, som upptagit en stor del av socialpolitiska utskottets tid vid tidigare sessioner, var aktuell även denna session, nämligen rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk. Av utredningen framgick, att Finlands och Sveriges regeringar var beredda att för sin del i princip godkänna föreliggande utkast till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för visst nautiskt befäl. Den danska regeringen kunde i princip ansluta sig till förslaget om att söka få till stånd en ordning, innehållande ett ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för nautiskt befäl på nordiska fartyg. Från norska regeringen hade man förklarat sig för närvarande icke böra ge uttryck för ett norskt ställningstagande till utkastet. Beträffande den del av rekommendationen som avsåg frågan om gemensam arbetsmarknad för fartygstelegrafister upplystes, att den var föremål för fortsatta undersökningar.

Socialpolitiska utskottet, som förutsatte att överläggningarna i frågan om en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för visst nautiskt befäl skulle försätta, uttalade förhoppningen, att dessa överläggningar samt de fortsatta undersökningarna om gemensam arbetsmarknad för fartygstelegrafister skulle kunna leda till positiva resultat.

Ytterligare en arbetsmarknadsfråga var att behandla, nämligen rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer. För socialpolitiska utskottet upplystes att kontakt upprätthölls mellan lärarkollegierna vid de nordiska ländernas veterinärhögskolor för att söka få till stånd en allsidig orientering om de skiljaktigheter som förelåg i de skilda ländernas undervisning vid veterinärhögskolorna. Socialpolitiska utskottet fann det angeläget, med hänsyn till den tidrymd som förflutit sedan rekommendationen antogs och till att något mera påtagligt resultat av det inledda arbetet ännu icke redovisats, att det påbörjade arbetet skyndsamt fördes vidare och att ett positivt resultat av rekommendationen inom en snar framtid skulle komma till stånd.

Som ett spørsmål av arbetsmarknadskaraktär var även att betrakta regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräkning av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt. Rekommendationen innebär, att regeringarna skulle låta utarbeta samt antaga en överenskommelse mellan länderna, enligt vilken en i offentlig tjänst anställd och till statlig pensionsordning knuten arbetstagare berättigades att i pensionshänseende tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigade till pension. Inför socialpolitiska utskottet påpekades från norsk sida att ifrågavarande spørsmål torde kunna få sin slutliga lösning i samband med att frågan om en allmän

tjänstepensionering lösts i samtliga nordiska länder. Utskottet uttalade som önskemål att inför nästa session erhålla skriftlig redogörelse för vad som åtgjorts i denna sak.

Ytterligare ett spörsmål, som var att betrakta som en arbetsmarknadsfråga, upptogs till behandling. Det gällde ett medlemsförslag med hemställan om rekommendation till regeringarna att utreda förutsättningarna för införande av ensartade regler angående auktorisation av glasögonoptiker. Socialpolitiska niomannakommittén hade tillstyrkt förslaget under framhållande bl. a. av behovet av att kringgärda glasögonoptikernas ansvarsfulla yrkesutövning med någon form av auktorisation. Med hänsyn till att efter niomannakommitténs ställningstagande till medlemsförslaget nya synpunkter hade framförts från danskt håll, föreslog socialpolitiska utskottet, att rådet måtte uppskjuta medlemsförslaget till nästa ordinarie session för att därigenom ge utskottet rådruum att inhämta ytterligare informationer i saken. På angivna skäl beslöt rådet uppskjuta den vidare behandlingen av regeringsförslaget till 1965 års session.

2. Utbildningsfrågor

I ett till elfte sessionen väckt men till tolfte sessionen uppskjutet regeringsförslag hemställde Finlands regering, att rådet måtte till behandling upptaga frågan om möjligheterna att i större utsträckning än hittills i samarbete med alla nordiska länder anordna utbildning av den mera kvalificerade personalen på de sociala verksamhetsområdena. Socialpolitiska utskottet framhöll, att uppenbara fördelar stod att vinna, om den kompletterande utbildningen och fortbildningen för kvalificerad personal på det sociala området anordnades gemensamt av de nordiska länderna i större utsträckning än hittills. Utskottet delade socialpolitiska niomannakommitténs uppfattning om att fortbildningen skulle knytas till redan befintliga läroanstalter i form av kurser och att därför grundandet av någon ny läroanstalt icke var aktuell. Utskottet betonade särskilt önskvärdheten av att denna sak upptogs till omedelbar behandling, då frågan om utbyggnad av utbildningen av personal på det sociala och angränsande socialmedicinska området var aktuell i vissa av de nordiska länderna. I sitt förslag hemställde utskottet till rådet att antaga en rekommendation till regeringarna att utreda förutsättningarna för ett vidgat samarbete i fråga om utbildning av personal på det sociala området, särskilt inriktat på kompletterande utbildning och fortbildning av kvalificerad personal. En rekommendation (nr 14) av denna lydelse antogs av rådet med 60 röster mot 1.

Bland utbildningsfrågorna förelåg ett från elfte sessionen uppskjutet tilläggsförslag om samnordisk utbildning av instruktionssjukgymnaster. Socialpolitiska utskottet delade de synpunkter, som framförts av socialpolitiska niomannakommittén i dess utlåtande angående det stigande behov av välutbildade lärare, s. k. instruktionssjukgymnaster, som förelåg i de nor-

diska länderna på grund av pågående utbyggnad av sjukgymnastutbildningen i länderna. I fastare former organiserad utbildning för dessa instruktionssjukgymnaster saknades för närvarande. Utskottet fann i likhet med niomannakommittén, att undervisningen av sjukgymnasterna i de nordiska länderna var i sådan grad likartad, att en samordning av lärarutbildningen borde kunna ske utan större svårigheter. Goda förutsättningar för att genomföra en samnordisk instruktionssjukgymnastutbildning ansågs därför i och för sig föreligga. Utskottet ansåg det särskilt angeläget, att under nu pågående utbyggnad av sjukgymnastutbildningen i de skilda länderna, uppmärksamheten riktades på möjligheterna att lösa frågan om utbildning av instruktionssjukgymnaster gemensamt på ett eller annat sätt. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 6), vari rådet hemställde till regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för en samnordisk utbildning av instruktionssjukgymnaster.

I anslutning till rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk hade väckts ett tilläggsförslag om gemensamma nordiska utbildningskurser för navigationsskollärare. I förslaget framhölls att med hänsyn till navigationsskollärarnas ringa antal i varje nordiskt land anordnandet av gemensamma kurser skulle vara fullt motiverat av ekonomiska och rent praktiska skäl. Utskottet fann det angeläget, att förutsättningarna i olika avseenden för en sådan samnordisk utbildning av navigationsskollärare, som tilläggsförslaget avsåg, fortsättningsvis närmare undersöktes, och att detta skedde utan dröjsmål. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 18) med hemställan till regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för att genomföra en samnordisk utbildning av navigationsskollärare.

3. Sociallagstiftningen m. m.

En betydelsefull och omfattande sak, som socialpolitiska utskottet hade att behandla, gällde frågan om en harmonisering av sociallagstiftningen i Norden. I ett till elfte sessionen väckt medlemsförslag hade bl. a. herr Kellgren hemställt, att rådet ville rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att uppnå förenhetligande av de nordiska ländernas sociallagstiftning. Av den utredning som nu framlades för socialpolitiska utskottet framgick, att vid ett möte under sommaren 1963 mellan de nordiska ländernas socialministrar och Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté frågan om harmonisering av sociallagstiftningen i Norden närmare diskuterats, varvid man funnit att en systematisk kartläggning av olikheterna inom den nordiska sociallagstiftningen med hänsyn tagen till harmoniseringsmöjligheterna borde företagas för att på så sätt få en klar bild av räckvidden av ett eventuellt harmoniseringsarbete. Niomannakommittén hade under hösten 1963 påbörjat denna kartläggning.

Harmoniseringsarbetet hade inom niomannakommittén i första hand

koncentrerats till sådana lagstiftningsområden, beträffande vilka en harmonisering tedde sig möjlig enligt en av de nordiska socialministrarna år 1959 i Fevik godkänd rapport från Nordiska socialpolitiska kommittén. En jämförande sammanställning över de nordiska ländernas arbetslöshetsförsäkringslagstiftning hade utarbetats. Av denna fann utskottet i likhet med nio-mannakommittén att beträffande åtskilliga frågor, såsom karenstid, avgiftsvillkor och försäkringsår, en harmonisering torde kunna uppnås. Särskilt underströk utskottet den betydelse en harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen kunde få för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Beträffande övriga lagstiftningsområden, som enligt utredningen tedde sig harmoniseringsbara, nämligen bidragsförskottsreglerna, arbetarskyddslagstiftningen, socialhjälpslagarna och semesterlagstiftningen, ansåg utskottet att harmoniseringsarbetet, förutom beträffande bidragsförskottsreglerna, där man i harmoniseringsavseende nått så långt som för närvarande var möjligt, skulle fortsätta på samma sätt som tillämpats beträffande arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen. I sitt förslag hemställde utskottet till rådet att antaga en rekommendation till regeringarna att utreda förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring. En rekommendation (nr 13) av denna lydelse antogs också av rådet. Medlemsförslaget behandlings i övrigt beslöt rådet på utskottets förslag uppskjuta till nästa ordinarie session.

Under rubriken sociallagstiftningen kan även hänföras rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land, vilken sak hänvisats till socialpolitiska utskottet. Av meddelande från Sveriges regering framgick, att frågan om den svenska tilläggs pensioneringens tillämpning på andra nordiska medborgare än svenska var föremål för behandling av nordiska socialpolitiska kommittén i dess underutskott för vissa pensionsfrågor (nordiska pensionsutskottet), vars ställningstagande var beroende av de ändringar i den svenska lagstiftningen, som kunde komma att föreslås av en av den svenska regeringen tillsatt utredning.

4. Köttkontroll och livsmedelslagstiftning

En fråga av stort intresse, i vilken skilda uppfattningar gjorde sig gällande, utgjorde ett av herr Osvald väckt medlemsförslag om förenhetligande av veterinärbestämmelserna för köttkontroll. Förslaget innebar en hemställan till rådet att rekommendera regeringarna att under medverkan av köttbranschens organisationer i länderna låta utarbeta likformiga regler rörande köttkontrollen för att få till stånd dels en av samhandeln betingad, nödvändig förenkling av veterinärbestämmelserna, dels en harmonisering av de olika ländernas veterinära bestämmelser för import och export av kött dels ock ett enhetligt veterinärcertifikat, som kunde följa varusändningarna och

som gjorde ytterligare veterinärkontroll i mottagarlandet överflödigt. Socialpolitiska utskottet fann av utredningen i likhet med socialpolitiska niomanakommittén, att ett betydande praktiskt behov förelåg för en samordning av gällande nordiska veterinärbestämmelser för köttkontroll. Förenhetligande av reglerna skulle i hög grad underlätta den nordiska samhandeln med kött- och fläskvaror, en handel, som, såvitt kunde bedömas, framdeles successivt skulle öka. Vid bedömning av saken fann utskottet att två slag av regler normerade detta område, nämligen dels de regler avseende köttkontroll, som återfinns i livsmedelslagstiftningen, dels de regler som tillkommit för att hindra spridande av smittosamma djursjukdomar. Då medlemsförslaget i viss mån torde beröra frågor rörande livsmedelslagstiftningen, och då den nordiska handeln med slakteriprodukter i ökande utsträckning omfattade inom livsmedelsindustrien bearbetade varor, fann utskottet som förutsättning för en friare samhandel att livsmedelslagstiftningen i detta avseende gjordes mera enhetlig. Utskottet ansåg att denna fråga kunde upptagas till behandling inom det underutskott under den nordiska livsmedelslagstiftningskommitté, som tillsatts med anledning av den tidigare rekommendationen nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m. Beträffande de veterinära bestämmelserna för import och export av kött, en viktig del av den politik som fördes i fråga om bekämpande av smittosamma husdjursjukdomar, fann utskottet, att frågan om en eventuell harmonisering av dessa borde kunna övervägas inom nämnda underutskott. Ett sådant övervägande kunde enligt utskottets mening företagas utan någon särskild rekommendation från rådets sida. Utskottet föreslog, att rådet icke skulle företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

De norska utskottsmedlemmarna biträdde utskottets förslag under motivering att beträffande de veterinära bestämmelserna om import och export av kött, som tillkommit till skydd för spridande av djursjukdomar, de icke kunde tillstyrka någon form av samordning, som skulle innebära en liberalisering av de stränga krav som nu uppställdes i Norge på detta område.

Danmarks och två av Finlands utskottsmedlemmar reserverade sig mot förslaget och hemställde, att rådet skulle antaga en rekommendation i hudsaklig överensstämmelse med förslagsställarens hemställan.

Efter omröstning beslöt rådet i enlighet med utskottets förslag att icke företaga sig något med anledning av medlemsförslaget. För reservationens förslag till rekommendation röstade 19 medlemmar, däribland herr Lundström, medan 27 röstade mot förslaget till rekommendation, däribland övriga närvarande svenska medlemmar med undantag för herr Ahlkvist som avstod från att rösta.

I anslutning till ovannämnda medlemsförslag behandlades meddelanden från Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m. Av meddelandena framgick, att efter överläggningar mellan representanter för de

nordiska länderna underkommittéer tillsatts med uppgift att utarbeta närmare riktlinjer för genomförande av likartade bestämmelser beträffande särskilt angivna områden inom livsmedelslagstiftningen, samt att förslag till samarbetsavtal på livsmedelslagstiftningens och livsmedelskontrollens område utarbetats, vilket skulle föreläggas respektive länders regeringar för godkännande. Socialpolitiska utskottet uttalade sin tillfredsställelse med det hittills uppnådda resultatet.

5. Trygghetsfrågor

En fråga av speciellt intresse var ett medlemsförslag, väckt av rådsmedlemmar från Finland, med hemställan att rådet ville rekommendera regeringarna att gemensamt låta undersöka möjligheterna att genom en likartad lagstiftning åstadkomma en för alla parter tillfredsställande lösning av spørsmålet om arbetstagares trygghet i anställning, varvid huvudvikten borde läggas på frågan om arbetsgivares fria rätt till uppsägning av anställda. Det konstaterades i socialpolitiska utskottet, att stora olikheter förelåg i de nordiska ländernas system beträffande arbetstagares rätt till trygghet i anställning. I Danmark och Sverige var förhållandena i princip reglerade genom avtal mellan arbetsmarknadens parter, rättspraxis eller föreskrifter i tjänstereglementen. I Norge hade frågan om anställningstryggheten reglerats genom lagstiftning, medan Finland och Island saknade regler på detta område. Utskottet konstaterade vidare, att av de remissinstanser, som yttrat sig över medlemsförslaget, vissa ansåg att spørsmålet om arbetstagares skydd mot obefogad uppsägning skulle lösas genom likartad nordisk lagstiftning, medan andra menade att sådant skydd bäst skulle åstadkommas genom avtal i varje enskilt land.

Med hänsyn tagen till att förhandlingar pågick mellan arbetsmarknadens huvudparter i vissa av de nordiska länderna, där bl. a. här berörda frågor var föremål för diskussion, ansåg utskottet sig för närvarande icke böra taga slutlig ståndpunkt till saken. Resultatet av förhandlingarna borde avvaktas, innan rådet uttalade sig i denna angelägenhet. Utskottet uttalade som möjligt att det vid sitt slutliga ställningstagande skulle komma att föreslå en internordisk ordning på området. En sådan torde dock böra utformas under hänsynstagande till vad arbetsmarknadsparterna kommit fram till, varför ett studium av gällande avtalsförhållanden skulle bli nödvändigt. På utskottets förslag beslöt rådet uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

6. Sommartid

Särskilt stort intresse tilldrog sig frågan om sommartid. Vid rådets elfte session hade antagits en rekommendation med hemställan till regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att försöksvis genomföra sommartid efter enhetliga regler. I anslutning till de meddelanden som nu lämnades i an-

ledning av rekommendationen till årets session väcktes av en norsk medlem ett tilläggsförslag med hemställan att rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att undersöka lämpligheten av att införa ny nordisk normaltids, överensstämmande med Finlands.

Av meddelandena framgick, att ett försöksvis införande av sommartid i Danmark icke var aktuellt och att för Sveriges vidkommande frågan var föremål för fortsatt prövning.

I tilläggsförslaget betonades särskilt de nackdelar som var förbundna med ett införande av sommartid med dess två årligen återkommande tidsomställningar. Med hänsyn härtill föreslogs därför en undersökning av möjligheterna till införande av ny nordisk normaltids. I tilläggsförslaget påpekades särskilt de problem som hade anknytning till samfärdseln och i synnerhet till kommunikationsväsendets årliga omställningar. Genom införande av en ny nordisk normaltids överensstämmande med den för närvarande i Finland rådande skulle hithörande nackdelar elimineras, samtidigt som man skulle tillgodogöra sig de fördelar som var förbundna med sommartiden, bl. a. ur hälsosynpunkt. Tilläggsförslagets genomförande skulle visserligen innebära, att de nordiska länderna skulle komma i otakt med den mellan-europeiska tiden, men de nackdelar som härigenom skulle uppstå torde vara begränsade i förhållande till de fördelar, som skulle vinnas inom andra områden, såsom t. ex. ur trafiksäkerhetssynpunkt. Utskottet anslöt sig till här anförda synpunkter och underströk för sin del betydelsen av en samordning av de nordiska ländernas tidsangivning. Utskottet föreslog rådet att antaga en rekommendation i enlighet med förslagsställarens hemställan.

Mot beslutet reserverade sig de danska utskottsmedlemmarna, en norsk rådsmedlem och herr Gustafsson i Kårby, vilka hemställde att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget. Reservanterna uttalade sin tvetsamhet huruvida en undersökning av förutsättningarna för införande av s. k. östeuropeisk tid kunde ge upplysningar som skilde sig från de erfarenheter, som vunnits av pågående undersökning av förutsättningarna för sommartidens införande.

Vid frågans behandling i rådet utspann sig en längre debatt. Efter omröstning förkastades rekommendationsförslaget med 35 röster mot 17, som avgavs för förslaget. Av de svenska medlemmarna röstade för förslaget herr Birger Andersson, fru Gärde Widemar, herrar Tage Johansson, Lassinantti och Georg Pettersson och fröken Ranmark medan herr Ahlkvist, fröken Andersson, herrar Cassel, Gustafsson i Kårby, Gustafsson i Stockholm, Lundström och Ohlin, fru Segerstedt Wiberg samt herr Thapper röstade emot.

7. Övriga frågor

Vid föregående session hade rådet antagit en rekommendation nr 25/1963 angående inrättande av nordiskt institut för odontologisk materialprovning. I anslutning till denna rekommendation hade nu väckts ett till-

läggsförslag av herr Sundin med hemställan att rådet ville rekommendera regeringarna att vid utformning och placering av ett nordiskt institut för provning av dentalmaterial beakta att vissa ekonomiska intressen icke tillätes influera på ett sådant instituts organisation och ledning.

Av de meddelanden som nu lämnades framgick, att med anledning av rekommendationen ett möte för diskussion mellan berörda länders representanter angående institutets placering planerades hållas under första delen av år 1964. Utskottet noterade sin tillfredsställelse med ärendets utveckling. Beträffande tilläggsförslaget uttalade utskottet, att ett blivande provningsinstitutets organisation och ledning givetvis skulle intaga en helt oberoende ställning gentemot privatpersoners och organisationers ekonomiska intressen. På utskottets förslag beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

D. Saker behandlade av trafikutskottet

1. Pass- och reselättnader

Den enda passfråga, som trafikutskottet hade att behandla vid denna session, härrörde från regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 17/1962 angående legitimation vid inresa i det nordiska passområdet jämte tilläggsförslag av herr Lundström om reselegitimation för medborgare i Beneluxländerna vid inresa i detta passområde. I tilläggsförslaget påpekades att medborgare i de tre Benelux-länderna behandlades mindre gynnsamt i legitimationshänseende än medborgare i de fyra länder, vilkas identitetskort erkändes som reselegitimation vid inresa i det nordiska passområdet och hemställdes om en rekommendation till regeringarna att låta företaga en undersökning av möjligheterna att godtaga även Benelux-ländernas identitetskort. Rådet beslöt på förslag av utskottet att anse rekommendationen såsom slutbehandlad.

Vid behandlingen av tilläggsförslaget förklarade sig utskottet se med stor sympati på spørsmålet att utvidga rätten till inresa i det nordiska passområdet på grundval av identitetskort till att också omfatta medborgare i Benelux-länderna, men fann sig å andra sidan böra avstyrka förslaget tills vidare. Anledningen härtill var dels att regeringarna helt nyligen undersökt möjligheterna att godtaga även Benelux-ländernas identitetskort (NU 1963: 7), dels att EEC-länderna nyligen tagit upp frågan om införande av enhetliga legitimationskort för hela sexstatsunionen. Under sådana omständigheter syntes det utskottet klokast att något se tiden an. Samtidigt anslöt sig trafikutskottet till Nordiska samfärdselkommitténs hemställan till myndigheterna att uppmärksamma möjliga framtida förändringar rörande andra länders identitetskort och i förekommande fall taga initiativ till eventuellt godkännande av sådana kort som reselegitimation.

2. Gemensam nordisk transportpolitik m. m.

På trafikpolitikens område hade utskottet två förslag att behandla, nämligen dels ett från elfte sessionen uppskjutet förslag om gemensam nordisk transportpolitik, dels ett till sessionen av herr Gustafsson i Stockholm väckt ändringsförslag om riktlinjer för nordisk transportpolitik. I medlemsförslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att snarast möjligt låta utreda möjligheterna att främja de internordiska transporterna genom en samnordisk transportpolitik som kunde genomföras utan att bryta med det internationella samarbetet i ett större sammanhang. I ändringsförslaget hemställdes om en rekommendation till regeringarna att undersöka möjligheterna att lägga de i förslaget till svenska riksdagen framlagda nya riktlinjerna för den statliga svenska trafikpolitiken (prop. nr 191/1963) till grund för en gemensam nordisk transportpolitik.

Vid behandlingen av dessa två förslag som skedde i ett sammanhang, lämnades utskottet en utförlig redogörelse för riktlinjerna för den framtida svenska trafikpolitiken. Utskottet konstaterade att denna politik, som bl. a. hade till ändamål att införa friare konkurrensförhållanden på transportområdet till gagn för näringslivet, omfattade ett så stort komplex av problem, att det tidsmässigt icke varit möjligt för myndigheterna i de övriga länderna att genomgå och ta ställning till de föreliggande förslagen. Därtill kom, att förhållanden i de andra länderna på transportområdet skilde sig från förhållandena i Sverige. Under diskussionerna i utskottet kom man därför fram till att ett närmande mellan de nordiska ländernas transportpolitik häst kunde ske etappvis och fann det lämpligt att utskottet, i den mån det efter den föreslagna ändringen av rådets arbetsformer skulle bli ett permanent arbetande organ, under det kommande året höll sin uppmärksamhet riktad på möjligheterna till en gradvis anpassning av de nordiska ländernas transportpolitik. I avvaktan på sådan behandling ansåg utskottet det vara mest ändamålsenligt att tills vidare uppskjuta behandlingen av såväl medlemsförslaget som ändringsförslaget. Detta blev också rådets beslut. Beträffande en specialfråga, som under de senaste åren vållat viss irritation, nämligen de skilda systemen för beskattningen av dieseldrivna lastbilar i Norge och Sverige och därmed frågan om konkurrensförhållandet i lastbilstrafiken, uttalade utskottet sin tillfredsställelse över det för utredning av spørsmålet nyligen tillsatta norsk-svenska utskottet med representanter för ländernas skatte- och samfärdselmyndigheter.

Under sommaren 1963 hade Nordiska tariffkommittén överlämnat till järnvägsstyrelserna i Danmark, Finland, Norge och Sverige ett delbetänkande med förslag till vissa samnordiska tariffer. Genom de föreslagna taxorna skulle man enligt tariffkommittén kunna ernå en bättre anpassning till konkurrensen på transportmarknaden än genom de nuvarande gränssnittfrak-

terna, vilka brytes vid de nationella gränsövergångarna. I ett till sessionen väckt medlemsförslag, på svensk sida biträtt av herr Osvald, hemställdes nu om en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige om att i överensstämmelse med detta förslag på försök tillämpa enhetstaxor för vissa typer av godstrafik på järnväg. I likhet med Nordiska samfärdselkommittén som haft saken till förberedande behandling, fann utskottet att en nordisk enhetstariff för järnvägsgods borde eftersträvas och att ett första steg mot detta mål var att på försök pröva de föreslagna åtgärderna. När det sedan upplystes för utskottet att de fyra ländernas järnvägsstyrelser i princip hade accepterat förslaget, föll det sig naturligt för utskottet att föreslå rådet att anta en rekommendation till regeringarna att försöksvis tillämpa ett system med enhetstariffer för vissa typer av godstrafik på järnväg som ett första steg i riktning mot åstadkommande av en enhetlig nordisk godstrafik. Rådet följde enhälligt utskottets förslag och antog rekommendationen (nr 15).

Vid sin behandling av berättelsen från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen nöjde sig utskottet med att ge sin anslutning till Nordiska samfärdselkommitténs utlåtande över berättelsen. I detta utlåtande hänvisades till att trafikutskottet vid elfte sessionen hade rekommenderat nordiska transportforskningskommittén (NTK) att snarast möjligt företaga en utredning om behovet och möjligheterna för utvidgad transportekonomisk forskning i Norden samt att framlägga utkast till en plan för utbyggnad av en transportforskning till nytta för ländernas transportpolitik. Samfärdselkommittén hade nu med tillfredsställelse konstaterat att denna sak intagit en central plats i NTK:s verksamhet under det gångna verksamhetsåret och att NTK med sikte på att påskynda arbetet med denna sak tillsatt en särskild arbetsgrupp.

3. Öresundsfrågor

Vid sin behandling av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 28/1963 angående fast öresundsförbindelse erhöll utskottet en översiktlig redogörelse för de remissyttranden som inkommit från svenska myndigheter och organisationer över Öresundsdelegationernas förslag till bro över Öresund. I utskottet upplystes vidare, att den danska och den svenska regeringen uppnått enighet om att upprätta en gemensam arbetsgrupp med uppgift bl. a. att granska de utredningar som insänts av olika remissinstanser i avsikt att därmed erhålla underlag för att bedöma i vilken utsträckning kompletterande undersökningar vore erforderliga, att organisera och genomföra eventuellt kompletterande bottenundersökningar samt att följa upp det av delegationerna insamlade materialet beträffande trafiken på Öresund. Utskottet underströk att arbetet med denna fråga borde påskyndas så att beslut om förbindelsens läge snarast kunde träffas och förklarade sig för sin

del komma att avgiva ett utlåtande i denna fråga snarast efter Nordiska rådets öresundskonferens i april månad 1964.

Danmarks och Sveriges regeringar hade även lämnat meddelanden om rekommendation nr 5/1962 angående utbyggande av öresundsregionen. Därav framgick att utkastet till arbetsordning för ett öresundsråd godkänts av de danska och svenska kommunerna i öresundsområdet och att medlemmarna av rådet kunde förväntas komma att utpekas mycket snart. Härefter skulle rådet kunna konstituera sig och sända representanter till nämnda öresundskonferens. I trafikutskottet rådde i övrigt enighet om att en rad av de uppgifter, som måste lösas för att säkra en ändamålsenlig utveckling av öresundsregionen, icke kunde lösas av kommunerna allena utan krävde statsmakternas medverkan.

4. Bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige

Ett till sessionen av bl. a. herr Lundström väckt förslag om reguljär bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige och regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 22/1962 angående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige behandlades av trafikutskottet i ett sammanhang. I herr Lundströms förslag hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att snarast fastlägga huvudsträckningen för en i europavägssystemet ingående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige. Samfärdselkommittén, som behandlat detta förslag före sessionen, hade uttalat att det med fog kunde konstateras att under de snart två år, som förflutit sedan antagandet av rådets tidigare rekommendation i ärendet (nr 22/1962), endast mycket ringa konkreta åtgärder vidtagits för att få till stånd den planläggning och koordinering mellan myndigheterna, varom rådet uttalat önskemål. Frågans vikt krävde enligt kommitténs mening att regeringarna ägnade den ökad uppmärksamhet och gav konkret uttryck härför genom att tillsätta en gemensam tjänstemannagrupp med uppgift att utreda och framlägga förslag till sträckning av ifrågavarande färjeförbindelse. En dylik arbetsgrupp borde bl. a. även uppmärksamma de åländska intressena i sammanhanget.

Vid behandlingen av förslaget i utskottet anmäldes att på svensk sida i november 1963 tillsatts en arbetsgrupp representerande en rad myndigheter med intresse i saken. Arbetsgruppen hade bl. a. fått till uppgift att söka lägga fram prognoser för utvecklingen av trafiken mellan Sverige och Finland under perioden 1964—1975 beträffande såväl passagerare som gods- och personbilstrafiken samt att utreda behovet av färjekapacitet och utbyggnad av vägförbindelser. Utskottet fann det nu i hög grad angeläget att motsvarande arbetsgrupp upprättades i Finland och att därefter de två arbetsgrupperna sammanslogs till ett gemensamt organ. Med stöd av sådana synpunkter föreslog utskottet rådet att anta en rekommendation till regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta en gemensam arbetsgrupp med uppgift

att framlägga förslag till huvudsträckningen för en i europavägssystemet ingående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland. Till detta beslut knöt herr Georg Pettersson en reservation, vari han påpekade att en rekommendation från rådets sida icke var erforderlig för lösande av detta spörsmål, enär det framkommit att en arbetsgrupp tillsatts i Sverige för ifrågavarande sak och att man kunde förvänta att denna grupp skulle komma att ta kontakt med Finland i frågan. Vid omröstningen segrade utskottsmajoritetens förslag med 47 röster mot 3. Av de svenska rådsmedlemmarna röstade herrarna Gustafsson i Stockholm och Georg Pettersson mot rekommendationen. Övriga medlemmar röstade för rekommendationen utom herrarna Ahlkvist och Birger Andersson samt fröken Ranmark som avstod från att rösta. Rådet hade därmed antagit en rekommendation i ämnet (nr 8).

5. Vägfrågor

De vid tidigare sessioner ofta talrika vägfrågorna hade ej sin motsvarighet vid tolfte sessionen. I någon mån berördes de likväl genom meddelandena om rekommendation nr 14/1963 angående byggande av mellanriksvägar. Trafikutskottet kunde vid sin behandling härav notera att ett norsk-svenskt utskott hade tillsatts under 1963 med uppgift att utarbeta förslag beträffande samordning av vägbyggande av gemensamt intresse för de två länderna. I sitt korta utlåtande om denna sak gav utskottet tillika sin anslutning till Nordiska samfärdselkommitténs principiella uttalande rörande mellanriksvägar och tillfogade för egen del att byggande av nya mellanriksvägar och utbyggnad av existerande vägar mellan länderna av utskottet tillades stor betydelse. Man ville därför hemställa till vägmyndigheterna att söka påskynda arbetet, i den mån detta kunde vara möjligt.

6. Resebyråfrågor

En av de två resebyråfrågor, som trafikutskottet hade att behandla vid sessionen, gällde regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet. Beträffande samarbetsformerna på utländsk botten för denna verksamhet kunde utskottet registrera att det gemensamma kontoret i Tyskland ersatts med nationella kontor, vilkas chefer höll nära kontakt med varandra, bl. a. vid gemensamma möten. I Rom hade vidare upprättats ett nytt gemensamt kontor. Vidare kunde utskottet med tillfredsställelse konstatera att NTKK (Nordiska turisttrafikkommittén) hade fattat principbeslut om att de nationella turistkontoren i New York skulle flyttas samman för att skapa en mer rationell drift och i övrigt för att förstärka kontakterna mellan kontoren. Förslag härom skulle ha utarbetats senast till den 1 maj 1964. Utskottet fann det vidare naturligt att medverka till att representanter för NTKK inbjöds, i enlighet med av kommittén framförda önskemål, till de

överläggningar om turistspörsmål som ägde rum inom Nordiska rådets olika organ.

Det andra spörsmålet avseende resebyråer gällde lagstiftning om resebyråverksamhet. Det togs upp i anledning av regeringsmeddelandena om den vid föregående session efter åtskillig debatt antagna rekommendationen nr 3/1963. Utskottet fick nu veta att Danmarks Rejsebureau Forening och Dansk Rejsebureau Forbund i princip beslutat att varje resebyrå, som var ansluten till föreningarna, skulle uppvisa en garanti på 100 000 danska kronor såsom säkerhet för berättigade krav ifrån resebyråernas kunder. Enligt planerna skulle denna garantiordning börja tillämpas redan före den kommande resesäsongen. Beträffande läget i Finland utvisade meddelandena att det i maj 1963 avgivna betänkandet om resebyråverksamhet fortfarande var föremål för regeringens överväganden. I Sverige skall den enskilda auktoriserade byrån kunna förete en garanti på 100 000 svenska kronor. Utskottet kunde sålunda konstatera att utvecklingen på detta område gick i den av Nordiska rådet önskade riktningen men ansåg likväl ännu icke tiden inne att avskryva saken utan fann sig även fortsättningsvis böra följa utvecklingen.

7. Nordisk trafiklagstiftning; internordisk giltighet för körkort

Vid behandlingen av meddelandena om rekommendation nr 5/1963 angående gemensam nordisk trafiklagstiftning uttryckte trafikutskottet önskemål om att nordiska vägtrafikkommitténs arbete med utkastet till en gemensam nordisk trafiklagstiftning påskyndades bl. a. därför att behandlingen av en rad därmed sammanhängande frågor (t. ex. angående körkort för motorfordon) ej gärna kunde uppskjutas mycket längre. Å andra sidan syntes vägtrafikkommittén med dess samlade sakkunskap vara det organ, som låg närmast till att handlägga dylika frågor, något som kommittén svårigen kunde åtaga sig innan den avslutat sin huvuduppgift.

Till sessionen hade herr Lassinantti väckt ett förslag om internordisk giltighet för körkort för motorfordon, vari hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att genomföra en ordning, varigenom nordiska medborgare, som vistades i annat nordiskt land än sitt hemland, skulle tillåtas utan tidsbegränsning utnyttja sina nationella körkort för motorfordon i enlighet med de regler, som gällde för innehavare av körkort i besökslandet. Enligt utskottets uppfattning var denna fråga av stor betydelse. En försättning för att nationella körkort skulle kunna erhålla samma giltighet i alla nordiska länder var dock att det i stort sett rådde enhetliga regler för utställande, förnyelse och indragning av körkort för motorfordon.

Sådan enhetlighet var för närvarande icke för handen i Norden. Möjligen kunde något initiativ från rådet i detta avseende vara påkallat. För att lämna tid till övervägande härom borde förslaget därför uppskjutas. Detta blev också rådets beslut efter utskottets förslag. I övrigt begränsade sig utskottet

till att uttala önskvärdheten av att nära kontakt etablerades mellan myndigheterna för att undvika att olikheterna mellan körkortsbestämmelserna vidgades i sådana fall, då ändringar i de nationella reglerna beträffande körkort måste företas, innan ärendet hade hunnit behandlas inom nordiska vägtrafikkommittén eller annat gemensamt organ.

8. Övrigt

Till föregående session hade väckts ett medlemsförslag om gemensam norsk-svensk utbyggnad av navigationshjälpmedlen i nordöstligaste Skagerak och Oslofjords-området, från svensk sida biträtt av herr Eliasson. Under tiden sedan elfte sessionen hade nu inhämtats remissyttranden över förslaget. Av dessa framgick att det rådde ett starkt intresse för att sjöfarten även i ifrågavarande område skulle kunna utnyttja Decca-systemet vid navigeringen. I utskottet upplystes vidare, att ifrågavarande norska och svenska myndigheter hade tillsatt ett arbetsutskott för samråd i frågan. Detta arbetsutskott hade så sent som i början av februari 1964 hållit ett möte i Oslo, varvid förslag ställts om byggande av en Deccakedja som skulle täcka bl. a. de i medlemsförslaget berörda områdena. Arbetsgruppens förslag förväntades vidare komma att föreläggas de två ländernas regeringar inom den närmaste framtiden. Under sådana omständigheter syntes en rekommendation från rådets sida icke vara erforderlig. Utskottet inskränkte sig därför till att uttala en förhoppning om en positiv lösning av saken och föreslog rådet att icke företa sig något i anledning av medlemsförslaget. Detta blev också rådets beslut.

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om inrättande av en nordisk kommission för trafiksamarbete. I förslaget hemställdes, under förutsättning att den föreslagna ändringen i rådets arbetsformer genomfördes, att rådet måtte anta en rekommendation till regeringarna att upplösa Nordiska samfärdselkommittén och inrätta en tjänstemannakommitté med uppgift att tillvarata det nordiska samarbetet på samfärdselns område. Bakgrunden till detta förslag var att, därest den föreslagna ändringen av rådets arbetsformer antogs, detta kunde förväntas medföra att en stor del av den sedan 1957 verksamma Nordiska samfärdselkommitténs arbetsuppgifter överfördes till Nordiska rådets trafikutskott. Därmed skulle det finnas risk för dubbelarbete om två parlamentariska organ skulle sysselsätta sig med samfärdsel frågor. Under sådana omständigheter syntes det naturligt att nedlägga Nordiska samfärdselkommittén. Å andra sidan fanns det enligt förslagsställarna goda skäl att organisera samarbetet på samfärdselns område på samma sätt som samarbetet organiserats beträffande Nordiska rådets övriga fyra verksamhetsområden, inom vilka tjänstemannakommittéer arbetade parallellt med rådsorganen. I konsekvens härmed borde Nordiska samfärdselkommittén, som ju varit ett av regeringarna tillsatt organ, ersättas med en kommitté bestående av tjänstemän från de ministerier i de olika

länderna, som handhade samfärdselsfrågor. Till en sådan ny kommitté var det likaledes naturligt att knyta Nordiska samfärdselkommitténs nuvarande sekretariat för att härigenom dra nytta av den erfarenhet, som hade samlats där under årens lopp.

Trafikutskottet delade i stort sett den i förslaget framförda uppfattningen. Enighet rådde i utskottet om att Nordiska samfärdselkommitténs verksamhet borde fortsätta vad beträffade den del av arbetet som icke skulle överföras till Nordiska rådets trafikutskott. Mest ändamålsenligt var därför att kommittén omorganiserades så att de parlamentariska medlemmarna lämnade kommittén och att det fortsatta arbetet fördes vidare av kommitténs sekretariat. Den sålunda ombildade kommittén skulle ha till främsta uppgift att stå till förfogande för rådets trafikutskott. Den borde tillika avgiva en årlig berättelse till rådet om sin verksamhet. Utskottet förutsatte att Nordiska samfärdselkommittén i dess nya skepnad i erforderligt omfång tog direkt kontakt med vederbörande fackministerier och att ministerierna tillmötesgick framställningar om att låta sig representeras av tjänstemän i kommitténs arbete. I enlighet med utskottets förslag antog rådet en rekommendation till regeringarna om att Nordiska samfärdselkommittén ombildas på så sätt att kommitténs parlamentariska ledamöter utträder och kommittén därefter i framtiden består endast av det nuvarande sekretariatet (nr 30) Vid omröstningen om rekommendationen avstod herrar Ahlkvist och Ohlin samt fru Segerstedt Wiberg från att rösta.

Vid behandlingen av Nordiska samfärdselkommitténs senaste verksamhetsberättelse fann trafikutskottet det även i framtiden vara önskvärt för rådet att erhålla en årlig berättelse för en rad trafikspörsmål, vilkas utveckling rådet i avsaknad av en dylik berättelse icke skulle kunna följa. Denna berättelse syntes mest naturligt böra avgivas av samfärdselkommittén i dess föreslagna nya utformning.

För första gången hade rådet till sessionen erhållit en berättelse om samarbetet mellan de nordiska postförvaltningarna. Berättelsen lades till handlingarna.

Rådet hade likaledes för första gången erhållit en berättelse om samarbetet mellan de nordiska teleförvaltningarna. I anledning av berättelsen hade herr Lassinantti väckt ett tilläggsförslag om enhetlig telefontaxa. Han hemställde däri, att rådet skulle rekommendera regeringarna att i förbindelse med den pågående automatiseringen av telefonnätet undersöka möjligheterna att få till stånd taxenedsättningar för internordiska telefonsamtal, särskilt i gränsområdena.

Utskottet begränsade sig till att om berättelsen konstatera att det rådde ett nära samarbete mellan teleförvaltningarna och att detta samarbete kunnat framvisa många positiva resultat. Vad beträffade tilläggsförslaget be-

fanns det önskvärt att förvaltningarna i de olika länderna vid utbyggandet och automatiseringen av telefonnätet även sökte skapa möjligheter för en nedsättning och harmonisering av taxorna för internordiska telefonsamtal. Utskottet såg därför med sympati på tilläggsförslaget men ansåg samtidigt att frågan borde utredas närmare, innan rådet kunde antaga en rekommendation i saken. På utskottets förslag beslöt rådet att uppskjuta den fortsatta behandlingen av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

E. Saker behandlade av ekonomiska utskottet

1. Skattesamarbete

I ett av bl. a. herr Gustafsson i Stockholm till nionde sessionen väckt, sedermera uppskjutet medlemsförslag hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen. Inom ramen för medlemsförslaget har behandlats tre spörsmål, nämligen 1. frågan om företagsbeskattningen, 2. frågan om den individuella beskattningen och 3. frågan om samverkan mellan skattekommittéer och skattemyndigheter vid förberedande av skattelagstiftning. Vad angår sistnämnda spörsmål antogs vid tionde sessionen, till vilken förslaget uppskjutits, rekommendationen nr 30/1962 angående samarbete i fråga om skatteutredningar. I övriga delar uppsköts frågans behandling till elfte sessionen, vid vilken rådet ånyo beslöt uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget i icke färdigbehandlade delar till nästa ordinarie session.

Ekonomiska utskottet framhöll att frågan om en harmonisering av bolagsbeskattningen aktualiserats i ett ändringsförslag till rådets tolfte session. Enligt utskottets mening tillgodosåg detta medlemsförslagets syfte vad gällde företagsbeskattningen. Utskottet konstaterade beträffande den individuella beskattningen att skattebetalarföreningarna i Norden nyligen utarbetat en omfattande komparativ undersökning. Då ekonomiska nio-mannakommittén emellertid inte haft tillfälle att närmare genomgå utredningsmaterialet, ansåg utskottet att medlemsförslaget i denna del borde uppskjutas ånyo. I enlighet härmed beslöt rådet uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget i icke färdigbehandlade delar till nästa ordinarie session.

Till tolfte sessionen hade, såsom nämnts ovan, väckts ett ändringsförslag om harmonisering av skattereglerna för bolag. Förslagsställarna påyrkade en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att utreda frågan om en harmonisering av reglerna för bolagsbeskattningen på ett sätt som kunde bidra till att ge bolagen i de fyra länderna likartade konkurrensvillkor inom EFTA. Förslagsställarna konstaterade att det förelåg betydande olikheter i skattehänseende mellan de nordiska län-

derna beträffande såväl skattesatser och skattetryck som mer speciella stadganden i skattelagarna. De framhöll att bolagsbeskattningens betydelse ur konkurrenssynpunkt sannolikt skulle komma att öka allteftersom tullar och andra handelsrestriktioner slopades mellan länderna. De ansåg det därför nödvändigt att man sökte harmonisera denna beskattning.

Förslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som framhöll, att bolagsbeskattningen var ett av de områden, där åtgärder kunde komma i fråga för att förverkliga den nordiska samarbetsöverenskommelsens stadganden om samarbete för att undanröja hinder för handeln mellan de nordiska länderna. Beträffande möjligheten att betrakta bolagsbeskattningen mer eller mindre isolerat från andra beskattningsformer ansåg kommittén att ingreppen i de mera allmänna skattereglerna borde kunna bli relativt begränsade om man i första hand koncentrerade harmoniseringen till skattesatserna. Niomannakommittén föreslog att rådet skulle rekommendera regeringarna i de fyra länderna att utarbeta ett program för en framtida harmonisering av bolagsbeskattningen. Tre av kommitténs medlemmar, däribland herr Strand, hade emellertid reserverat sig. De menade bl. a. att en harmonisering av aktiebolagsskatterna sannolikt måste följas av en harmonisering av skattesatserna även för de företag som inte var aktiebolag. Så långtgående åtgärder ansåg de inte rimliga, såvida man inte önskade skapa en nordisk ekonomisk union. De ansåg därför att förslaget borde falla.

Ekonomiska utskottet delade den av flertalet remissinstanser redovisade uppfattningen att en harmonisering av skattesatserna för aktiebolag svårigen kunde genomföras om inte en anpassning även skedde vad gällde beskattningen av fysiska personer. En så långtgående harmonisering ansåg utskottet i varje fall i dagens läge icke aktuell. Det torde få ankomma på varje enskilt land att bedöma vilken anpassning av beskattningens storlek som de internationella konkurrensförhållandena eventuellt kunde föranleda. Utskottet ansåg det däremot angeläget att man på nordiskt plan undersökte i vad mån reglerna för beskattning av aktiebolag kunde eller borde harmoniseras. Utskottet ansåg att bättre förutsättningar härigenom skulle skapas för en eventuell framtida anpassning av skattesatserna och hemställde att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att utreda frågan i vad mån en harmonisering av bolagsbeskattningens konstruktion och metoder var en lämplig väg att befrämja de ekonomiska förhållandena i Norden.

Efter en kortare debatt antog rådet en rekommendation (nr 26) i enlighet med utskottets förslag med 51 röster. Tre medlemmar avstod från att rösta.

Utskottet hade vidare att behandla ett av bl. a. herrar Cassel och Hernelius väckt medlemsförslag om harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning. I förslaget hemställdes, att Nordiska rådet måtte re-

kommendera regeringarna att gemensamt organisera utredningsarbetet rörande den indirekta beskattningens internationella harmonisering på ett sådant sätt att en nära samverkan mellan de nordiska länderna kunde komma till stånd i denna fråga och att alla möjligheter till en harmonisering av de nordiska systemen för denna beskattning tillvaratoges. Förslagsställarna önskade aktiva förberedelseåtgärder för en successiv anpassning till ett framtida enhetligt västeuropeiskt system för indirekt beskattning och föreslog därför att en intim kontakt skulle upprättas mellan de nationella organ i Norden som redan sysslade med den indirekta beskattningen. De ansåg vidare att en samnordisk kommitté skulle tillsättas för att utreda harmoniseringsfrågan.

Medlemsförslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som tillstyrkt detsamma under framhållande av att en nordisk harmonisering på detta område var angelägen även om de nordiska länderna icke anslöts till EEC. I motsats till åtskilliga svenska remissinstanser ansåg kommittén det icke nödvändigt att avvakta allmänna skatteberedningens i Sverige betänkande innan en rekommendation i frågan beslutades. Kommittén framhöll att det fanns anledning förmoda att detta betänkande skulle komma att innehålla material, som kunde begagnas som lämplig utgångspunkt för en nordisk kommittés arbete. Kommittén föreslog därför att rådet skulle rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning till det system för denna beskattning som förbereddes inom EEC. Mot detta beslut reserverade sig herr Strand som menade att förslaget borde uppskjutas i avvaktan på resultatet av allmänna skatteberedningens arbete.

I likhet med ekonomiska niomannakommittén ansåg ekonomiska utskottet det betydelsefullt, att de nordiska länderna gemensamt undersökte förutsättningarna för och angelägenheten av en harmonisering av de nordiska systemen för indirekt beskattning. Utskottet förutsatte att en nordisk utredning inte igångsattes förrän allmänna skatteberedningen slutfört sitt arbete. Utskottet föreslog att rådet skulle rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en internationell anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning särskilt under beaktande av det system för denna beskattning som förbereddes inom EEC. Rådet antog med 55 röster mot 4 en rekommendation (nr 27) i överensstämmelse med utskottets förslag; två medlemmar avstod från att rösta.

Rådet hade vidare att behandla ett av bl. a. herr Braconier väckt medlemsförslag om harmonisering av skatter och avgifter på vissa varor. I förslaget hemställdes att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas regler om punktbeskattning på sådana områden där nuvarande olikheter skapar särskilda svårigheter. I förslaget framhölls att punktbeskattningen fått en mycket varierande utformning i de olika nordiska länderna

samt att dessa olikheter fått till följd att skattebelastningen och därmed konsumentpriserna för flertalet av de av dessa skatter berörda varorna avsevärt växlar från land till land, vilket förhindrade en naturlig konkurrens mellan producenterna. Förslagsställarna hävdade att punktbeskattningen i Norden borde göras till föremål för en komparativ undersökning avsedd att ligga till grund för en framtida harmonisering av denna beskattning på sådana punkter där olikheterna förorsakade särskilda olägenheter för den internordiska handeln.

Medlemsförslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som ställt sig positiv till förslaget och ansåg att en gemensam nordisk kommitté lämpligen borde tillsättas för att utföra den aktuella undersökningen. Kommitténs första uppgift borde vara att förteckna de aktuella varorna och att visa efter vilka principer de beskattades i respektive nordiskt land samt att beräkna deras statsfinansiella betydelse. Nästa steg borde vara att utreda på vilka punkter förefintliga olikheter i beskattningshänseende förorsakade olägenheter för handeln. Niomannakommittén förordade den rekommendation varom hemställdes i medlemsförslaget. I niomannakommittén hade emellertid herr Strand reserverat sig. Han ansåg att kommittén bort föreslå rådet att i avvaktan på resultatet av allmänna skatteberedningens arbete uppskjuta behandlingen av medlemsförslaget till en senare session.

Ekonomiska utskottet delade helt de synpunkter som kommit till uttryck i ekonomiska niomannakommitténs utlåtande. Utskottet underströk emellertid att den åsyftade framtida harmoniseringen endast avsåg beskattningsregler som förorsakade särskilda olägenheter. På ekonomiska utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 28) till regeringarna i enlighet med medlemsförslaget. En medlem avstod från att rösta.

På saklistan för tolfte sessionen stod också regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 30/1962 angående samarbete i fråga om skatteutredningar. I sina meddelanden hänvisade regeringarna till de meddelanden som avgavs inför rådets elfte session. Av dessa framgick att regeringarna ansåg att ett tillfredsställande och väl fungerande samarbete sedan länge existerade mellan berörda myndigheter och sakkunniga i de nordiska länderna och att man avsåg att fortsätta detta samarbete.

Ekonomiska utskottet framhöll att regeringarnas meddelanden rörande den aktuella rekommendationen hittills varit så knapphändiga att utskottet saknat möjlighet att bedöma karaktären och omfattningen av samarbetet. Enligt utskottets mening var det därför angeläget att regeringsmeddelandena till nästa råds-session innehöll en relativt fyllig redogörelse för samarbetet på området.

2. Finansiella och penningpolitiska frågor

Till sessionen hade bl. a. herr Kellgren väckt ett medlemsförslag om inrättande av en nordisk investeringsbank. I förslaget hemställdes att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att snabbt klarlägga förutsättningarna för att skapa en nordisk investeringsbank samt att därefter avgöra frågan om en dylik banks inrättande. Genom medlemsförslaget aktualiserades en gammal fråga som på sin tid utgjort en betydelsefull del av planerna på den gemensamma nordiska marknaden. Som exempel på frågor, som närmare borde utredas, nämnde förslagsställarna spørsmålet om huruvida de internationella kapitalmarknaderna lämnade utrymme för en ökad nordisk upplåning, vilka verksamhetsuppgifter en nordisk investeringsbank i dagens läge borde få samt vilken sammansättning och vilka arbetsformer den borde ha. I anledning av medlemsförslaget hade en av rådets ledamöter väckt ett ändringsförslag, i vilket framhölls att det vid medlemsförslagets beredning framkommit ett så rikt och allsidigt material, att rådet redan vid tolfte sessionen borde fatta positiv ställning till förslaget. Förslagsställaren hemställde sålunda att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att fatta ett principbeslut om inrättande av en nordisk investeringsbank eller ett finansieringsinstitut samt att därefter i skyndsam ordning låta utreda de praktiska bestämmelserna angående bankens eller institutets upprättande.

Medlemsförslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté som hävdade att man genom en utredning borde söka klarlägga förekomsten av investeringsprojekt, som icke kunde finansieras på normalt sätt, och om investeringsbanken genom sin verksamhet kunde väntas tillföra Norden i dess helhet ytterligare kapital. Kommittén föreslog att rådet skulle rekommendera regeringarna att utreda behovet av och förutsättningarna för att upprätta en nordisk investeringsbank eller liknande finansieringsinstitut.

Ekonomiska utskottet delade niomannakommitténs uppfattning att det om möjligt borde klarläggas om det ur ekonomisk synpunkt förelåg eller kunde väntas uppstå ekonomiskt sunda investeringsprojekt, som inte kunde finansieras av redan existerande kreditinstitut. Utskottet ansåg det önskvärt att den föreslagna utredningen genomfördes snabbt med sikte på ett snart principiellt ställningstagande, så att projektet antingen kunde bearbetas vidare eller helt skrinläggas. Utskottet hemställde, att rådet skulle rekommendera regeringarna att snarast utreda behovet av och förutsättningarna för att upprätta en nordisk investeringsbank eller ett liknande finansieringsinstitut. Rådet antog en sådan rekommendation (nr 9). En medlem avstod från att rösta.

Ekonomiska utskottet hade vidare att behandla ett av fröken Andersson jämte en dansk medlem väckt förslag om liberalisering av kapitalrörelserna

inom Norden. I förslaget hemställdes, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast frigöra kapitalrörelserna mellan de nordiska länderna efter i medlemsförslaget förordade riktlinjer. I förslaget hänvisades till OECD:s kod för liberalisering av kapitalrörelser, till vilken fyra av de fem nordiska länderna anslutit sig, dock med reservationer på ett flertal punkter. Förslagsställarna ansåg att de nordiska länderna reservationslöst borde uppfylla OECD-kodens förpliktelser samt att dessutom snarast vidtaga åtgärder i syfte att avlägsna övriga valutapolitiska hinder för investeringar i grannländerna.

Rådets ekonomiska niomannakommitté, som förberett medlemsförslaget inför tolfte sessionen, föreslog med stöd av de övervägande positiva remissutlåtandena att regeringarna i Norden måtte undersöka frågan om att i största möjliga utsträckning draga tillbaka sina reservationer till OECD-koden. Vad gällde frågan om en mer långtgående liberalisering ansåg niomannakommittén att detta spörsmål borde utredas av det nordiska utskottet för finansiella frågor. Niomannakommittén ansåg det emellertid oklart om en dylik mer långtgående liberalisering begränsad till Norden var förenlig med de nordiska ländernas förpliktelser gentemot övriga OECD-länder. Med hänvisning till bl. a. art. 20 i den nordiska samarbetsöverenskommelsen föreslog niomannakommittén att rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att utreda och eventuellt avlägsna hindren för fria kapitalrörelser inom Norden i den mån en sådan liberalisering är förenlig med förpliktelserna enligt OECD-koden.

Ekonomiska utskottet anslöt sig till de synpunkter som kommit till uttryck i niomannakommitténs utlåtande och hemställde, att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att snarast utreda frågan om en liberalisering av kapitalrörelserna i Norden samt att eventuellt avlägsna dessa hinder i den mån en liberalisering av denna karaktär är förenlig med förpliktelserna enligt OECD-koden. En av utskottets ledamöter reserverade sig i det han ansåg att grundtanken i det föreliggande ärendet föreföll vara att skapa bättre förutsättningar för bildandet av nordiska trustar och karteller. Han kunde inte förena sig med majoriteten om den föreslagna rekommendationen i andra hänseenden än att saken måtte utredas och klarläggas.

Efter debatt antog rådet en rekommendation (nr 16) i enlighet med utskottsmajoritetens förslag med 53 röster mot 4. En medlem avstod från att rösta.

3. Nordiskt ekonomiskt samarbete

Meddelandena om rekommendationen nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete samt meddelandena om rekommendation nr 17/1963 angående ekonomiskt samarbete jämte berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete behandlades av ekonomiska utskottet i ett sam-

manhang. Till berättelsen, som innehöll en redogörelse för arbetet inom ministerkommittén och Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet, var fogade fyra bilagor, dels en redogörelse för utvecklingen inom EFTA, dels en redovisning beträffande de handelsförhandlingar som enligt beslut vid GATT:s ministermöte i maj 1963 skall anordnas inom organisationens ram under 1964, dels en rapport från cheferna för de handelspolitiska avdelningarna vid de nordiska ländernas utrikesdepartement, dels ock en noggrann redogörelse för utvecklingen av den nordiska samhandeln 1961—1962.

Ekonomiska utskottet konstaterade att det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna fortgick i enlighet med de riktlinjer som dragits upp i rekommendationerna 12/1959 och 17/1963. Under hänvisning till att ministerkommittén även i fortsättningen skulle komma att avgiva redogörelser för sin verksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet föreslog utskottet att de bägge rekommendationerna skulle anses som slutbehandlade för rådets del. Rådet fattade beslut i enlighet med utskottets förslag.

4. Handelspolitiskt samarbete

Till sessionen hade bl. a. herrar Kellgren och Lundström väckt ett medlemsförslag om samråd i internationella handelspolitiska frågor. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att överväga ytterligare åtgärder att inför såväl bilaterala som multilaterala handelsförhandlingar skapa organisatoriska förutsättningar för en effektiv samordning av de nordiska staternas handelspolitik. Förslagsställarna anförde att, om Norden skulle få ett inflytande på det handelspolitiska området som motsvarade ländernas samlade utrikeshandel, är det nödvändigt med ett intensivt samarbete dem emellan. Under hänvisning till artikel 22 i den nordiska samarbetsöverenskommelsen hävdade förslagsställarna att initiativ borde tas till en fortsatt utbyggnad av samarbetet beträffande internationella handelspolitiska frågor. Systemet med regelbundet samarbete mellan handelscheferna i de nordiska ländernas utrikesdepartement/ministerier borde utbyggas. Man borde vidare överväga regelbundna diskussioner mellan representanter för de nordiska länderna i syfte att lägga grunden till ett gemensamt uppträdande vid varje mer betydelsefull internationell handelsförhandling. Vad beträffar bilaterala handelsförhandlingar med »statshandelsländerna» borde man överväga ett system, där observatörer från de övriga nordiska länderna fick tillfälle att närvara.

Medlemsförslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som framhöll att Danmark, Finland, Norge och Sverige hade ett intimt samarbete beträffande internationella marknadsproblem och handelspolitiska frågor över huvud inom ramen för EFTA och FINEFTA. De nordiska länderna hade vidare ett nära samarbete inom GATT särskilt beträffande den yttre handelspolitiken men även beträffande andra inter-

nationella ekonomiska frågor. Niomannakommittén framhöll att på vissa bestämda områden kunde finnas behov av att intensifiera det handelspolitiska samarbetet på längre sikt; detta skulle dock ej nödvändiggöra uppriktandet av nya organ. Då länderna hade olikartade intressen, skulle det vara vanskligt att nå fram till en gemensam nordisk handelspolitik. Niomannakommittén föreslog därför, att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Ekonomiska utskottet delade niomannakommitténs mening och framhöll att de organisatoriska former för samarbetet som nu tillämpades syntes fungera tillfredsställande. Utskottet underströk emellertid betydelsen av att samarbetet intensifierades. På utskottets förslag beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

5. Fiskefrågor

I ett till rådets åttonde session väckt medlemsförslag hade bland andra herr Ohlin hemställt, att rådet måtte rekommendera Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka möjligheten av en gemensam lösning av fiskerigränsfrågan för dessa länders del samt att i den mån detta lät sig göra överenskomma om likställighet för nordiska medborgare eller särskilda grupper av sådana vad angick fiske inom speciella områden. Rådet hade vid åttonde, vid nionde, vid tionde och vid elfte sessionen uppskjutit förslaget till nästa ordinarie session.

Förslaget hade nu behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som framhöll att möjligheterna att ta ställning till förslaget för närvarande var avhängiga av utgången av den i januari 1964 återupptagna europeiska fiskerikonferensen i London.

Ekonomiska utskottet begränsade sig i sitt utlåtande till att ge sin anslutning till ett uttalande i kommunikén från EFTA:s ministerrådsmöte den 13 —14 februari 1964, vari — med hänvisning till den i London pågående västeuropeiska fiskerikonferensen — uttrycktes en förhoppning om att det skulle bli möjligt nå fram till en lösning som under hänsynstagande till intresserade EFTA-länders berättigade intressen med tiden ledde fram till en ökning av handeln med fisk. På utskottets förslag beslöt rådet uppskjuta medlemsförslaget till nästa session.

Meddelandena om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem och meddelandena om rekommendation nr 22/1963 angående samarbete beträffande fiskexport jämte berättelsen från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål behandlades av ekonomiska utskottet i ett sammanhang. Av berättelsen framgick att inom kontaktorganet diskuterats ett flertal frågor av betydelse för fisket i de nordiska länderna. Sälunda hade förberedande diskussioner ägt rum inför den europeiska fiskerikonferensen i London i december 1963 och i januari 1964. Kontaktorganet hade vidare behandlat rekommendation nr 22/1963 om nordiskt samarbete beträffande fiskexport till länder med centraliserad fisk-

import och till utvecklingsländerna. Kontaktorganet hade ansett att initiativet till samarbete speciellt i fråga om export till ekonomiskt underutvecklade länder borde komma från näringslivet. Frågan kvarstod emellertid på kontaktorganets dagordning. Under sådana omständigheter föreslog utskottet att rekommendationen skulle anses såsom slutbehandlad för rådets del. Utskottet underströk emellertid angelägenheten av att kontaktorganet noggrant prövade möjligheterna till ett samarbete i enlighet med rekommendationen. Då även rekommendation nr 5/1961 av regeringarna hänskjutits till kontaktorganet, föreslog utskottet att också denna rekommendation av rådet skulle betraktas såsom slutbehandlad. Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

6. Nordiska FN-styrkor

Ekonomiska utskottet hade vid tolfte sessionen att behandla dels en berättelse om frågan om nordiska beredskapsstyrkor till FN:s förfogande, dels ett tilläggsförslag i samma ämne väckt av herr Helén. Av berättelsen kunde utläsas att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige fattat principbeslut om att organisera beredskapsstyrkor, avsedda att på begäran av FN ställas till organisationens förfogande i samband med att nuvarande FN-engagemang reducerades eller upphörde. I tilläggsförslaget hemställdes att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att realisera planerna på upprättande av nordiska FN-styrkor och att därvid etablera ett nära nordiskt samarbete. Förslagsställaren framhöll bl. a. att det av berättelsen icke klart framgick vilken karaktär det framtida nordiska samarbetet kring FN-styrkorna tänktes skola få. Förslagsställaren ansåg det vidare väsentligt att få klarlagt under vilka bestämda förutsättningar beredskapsstyrkorna skulle ställas till FN:s förfogande samt i vilken utsträckning de skulle verka under gemensamt befäl och huruvida en gemensam utbildning planerades.

Ekonomiska utskottet hälsade med tillfredsställelse den betydelsefulla samverkan som här etablerats mellan de fyra berörda nordiska länderna. Enligt utskottets mening syntes samarbetet pågå under former, som var väl ägnade att leda till positiva resultat. Utskottet ansåg därför icke att någon rekommendation från Nordiska rådets sida var påkallad. På utskottets förslag beslöt rådet därför att icke företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

7. Norden som atomvapenfri zon

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om förklaring av de nordiska länderna som atomvapenfri zon. I medlemsförslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att fortsätta och intensifiera strävandena att genom internationella överenskommelser upprätta en atomvapenfri, militärt uttunnad zon i Euro-

pa samt att undersöka möjligheterna att genom en traktat eller ömsesidig deklaration förklara Norden som en atomvapenfri zon. Förslagsställarna erinrade om att man i många år parallellt med strävandena att få till stånd beslut om kärnvapenprovstopp och förbud mot framställning av kärnvapen även sökt upprätta atomvapenfria och militärt uttunnade zoner. De nämnde särskilt den s. k. Rapackiplanen om en atomvapenfri zon i Centraleuropa, som fått visst stöd i de nordiska länderna. Förslagsställarna ansåg att de nordiska länderna borde kunna bana vägen för detta förslag genom att förklara Norden som en atomvapenfri zon.

Medlemsförslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté som framhöll att anledning saknades att ingå en särskild överenskommelse i frågan då de nordiska länderna i realiteten utgjorde ett atomvapenfritt område. Kommittén ansåg heller icke att behov förelåg av att de nordiska länderna utfärdade ytterligare deklarerationer i ämnet. Niomannakommitténs medlemmar från Finland hade inte deltagit i frågans behandling, då de ansett att ett sådant deltagande skulle stå i strid med det förbehåll Finlands riksdag gjort beträffande Finlands medverkan i rådets handläggning av utrikes- och försvarspolitiska frågor.

Ekonomiska utskottet framhöll att det till rådets nionde session 1961 väckts ett liknande förslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden, varvid rådet beslutat att icke ingå i realbehandling av saken. I överensstämmelse härmed fann utskottet att rådet borde fasthålla vid hittillsvarande praxis och inte behandla frågor av militär- eller säkerhetspolitisk art. Utskottet föreslog att rådet inte skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. En av utskottets ledamöter kunde ej biträda detta beslut. Han menade i stället att det icke under den hittillsvarande behandlingen i rådet framförts några sådana synpunkter, på grundval av vilka man kunde hävda att ett godkännande av den i medlemsförslaget uttalade tanken skulle skada de nordiska länderna gemensamt eller var för sig. Reservanten föreslog därför att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att sluta ett avtal innebärande att dessa länder inte deltog i kärnvapenupprustningen och icke heller tillät andra länder att införa kärnvapen på deras territorier samt att utverka erkännande av detta avtal jämte övriga erforderliga trygghetsgarantier från alla kärnvapenmaktens sida.

Vid frågans behandling i rådet utspann sig en längre debatt. Vid den efterföljande voteringen förkastades rekommendationsförslaget med 48 nej-röster mot 4 ja-röster för förslaget. 6 medlemmar avstod från att rösta. Samtliga närvarande svenska valda medlemmar röstade nej.

8. Gemensamma åtgärder för avskaffande av rasdiskriminering

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om gemensamma åtgärder i enlighet med Förenta Nationernas förklaring om avskaffande av rasdiskriminering. I förslaget hemställdes att Nordiska rådet skulle rekommendera

regeringarna i de till rådet anslutna länderna att överenskomma och besluta om gemensamma enhetliga och planmässiga åtgärder i enlighet med och till stöd för Förenta Nationernas förklaring om avskaffande av rasdiskriminering, särskilt beträffande det i ovanstående motivering utpekade fallet. Förslagsställarna vände sig främst mot raspolitiken i Sydafrika. De framhöll att denna politik mött ett särskilt starkt ogillande i de nordiska länderna uttryckt bl. a. i de blockadåtgärder mot import av sydafrikanska varor som sporadiskt företagits. I förslaget hänvisades särskilt till den förklaring om avskaffande av alla former av rasdiskriminering som antogs av Förenta Nationernas generalförsamling i november 1963 och i vilken utsåges bl. a.: »Förenta Nationerna, fackorganen, stater och privatorganisationer skola göra allt de förmå för att främja energiska insatser som genom att förena juridiska och andra praktiska åtgärder kunna göra det möjligt att avskaffa alla former av rasdiskriminering». Förslagsställarna ansåg att de nordiska länderna måste bidra till ett förverkligande av FN-förklaringen varvid borde komma i fråga inte bara förbud mot export av vapen samt maskiner och råvaror för tillverkning av vapen utan också andra handelsrestriktiva åtgärder mot republiken Sydafrika. Ekonomiska utskottet konstaterade först som ett faktum att de nordiska länderna helt ansluter sig till denna förklaring om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Enligt utskottets mening var det vidare icke lämpligt att rådet befattade sig med frågor av denna internationellt kontroversiella karaktär bl. a. med hänsyn till den prejudicerande verkan för framtiden, som ett initiativ från rådets sida kunde få. Utskottet föreslog därför att rådet inte skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Två av utskottets ledamöter, däribland herr Sundin, reserverade sig mot detta beslut och framhöll att uttalandena från Förenta Nationerna icke medfört någon ändring i den sydafrikanska regimens inställning. Ytterligare åtgärder med bredast möjliga anslutning var därför angelägna. Reservanterna ansåg det tillika naturligt att de nordiska regeringarna prövade vilka åtgärder av främst handelsrestriktiv beskaffenhet som de gemensamt kunde vidtaga mot Sydafrika. Syftet med en sådan prövning borde vara att uppnå en för de nordiska länderna gemensam och aktiv handlingslinje i fråga om praktiskt genomförbara åtgärder. De hemställde att rådet skulle rekommendera regeringarna att till prövning upptaga frågan om en för de nordiska länderna gemensam och aktiv handlingslinje i syfte att medverka till mildrande och avskaffande av apartheidpolitiken i den sydafrikanska republiken.

Efter en längre debatt företogs votering, varvid rekommendationsförslaget förkastades. För rekommendationen röstade 15 medlemmar (däribland herrar Cassel, Gustafsson i Kårby, fru Segerstedt Wiberg samt herr Sundin). 39 medlemmar (däribland herrar Ahlkvist, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Gustafsson i Stockholm, Tage Johansson, Lassinantti, Lundström, Ohlin, Georg Pettersson och Thapper) röstade emot för-

slaget. Två medlemmar (däribland fröken Ranmark) avstod från att rösta. Efter voteringen anmälde herr Cassel och fru Segerstedt Wiberg att de röstat fel; deras avsikt hade varit att rösta mot rekommendationsförslaget.

9. Hjälpen till utvecklingsländerna

Rådet hade att behandla meddelandena om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna. Av dessa framgick bland annat att arbetet med det gemensamma nordiska projektet i Tanganjika syntes fortgå på ett tillfredsställande sätt. Projektchef och ledare för lantbruksskolan, för den högre allmänna skolan och för hälsovårdsinstitutet hade tillsatts. Arbetet med förberedelserna för igångsättande av byggnadsverksamheten var långt framskridet.

Ekonomiska utskottet konstaterade att samordningen mellan de nordiska ländernas utvecklingshjälp syntes fortgå på ett tillfredsställande sätt.

10. Samarbete rörande byggnadsforskning och provningsverksamhet

Vid sessionen hade ekonomiska utskottet att behandla regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen. Av dessa framgick att Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), som är de centrala husbyggnadsmyndigheternas samarbetsorgan i Norden, utarbetat en långtidsplan för sin verksamhet, något som hade ansetts utgöra en förutsättning för ökade statliga bidrag till NKB. Det framgick vidare att NKB förutsatte att de myndigheter som ingick i kommittén hemställt om det ekonomiska stöd som erfordrades för respektive lands deltagande i NKB:s arbete.

Ekonomiska utskottet uttryckte sin tillfredsställelse över att frågan om statsbidrag till NKB syntes närma sig en lösning och underströk angelägenheten av att de anslagsbeviljande instanserna upptog uppkommande äskanden till välvillig prövning. Utskottet underströk vidare den stora ekonomiska och praktiska betydelsen av det nordiska samarbetet på byggnadsforskningens område och ifrågasatte om inte ytterligare åtgärder kunde vidtagas i syfte att vidga denna samverkan.

Ekonomiska utskottet behandlade också meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter. Härav framgick att ett närmare samarbete på byggnadsområdet försiggick mellan byggnadsforskningsinstitutionerna och materielprovningensanstalterna i Norden samt att de berörda institutionerna enats om konkreta förslag till ett fastare samarbete. Beslut hade sålunda fattats om att bilda en nordisk samarbetskommitté för materielprovning och forskning på byggnadsområdet — NBM — med uppgift att undersöka möjligheterna till samordning och arbetsfördelning mellan de nationella institutionerna i Norden.

Ekonomiska utskottet uttalade sin tillfredsställelse över det samarbete, som här inletts, men underströk betydelsen av att samarbetet inte begränsa-

des till byggnadsområdet. Utskottet ansåg det angeläget att en nordisk samverkan innefattade alla former av provningsverksamhet.

11. Nordkalottsamarbete

Ekonomiska utskottet hade bland annat även att genomgå regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden. Huvudintresset hade därvid knutits till frågan om uppförande av en träförädlingsindustri i Kirkenes, baserad på råvaror från Finland. Av meddelandet från Finlands regering framgick nu att genomförda noggranna undersökningar av skogstillgångarna i Nordfinland hade klarlagt att från det område, vilket planerats som leveransområde för den i Kirkenes planerade cellulosafabriken, vars produktion skulle baseras på virkestillgångarna i norra Finland, icke kunde erhållas råvaror i sådan mängd att cellulosafabrikens kontinuerliga behov blev täckt. Finlands regering ansåg sig därmed tvungen att avstå från planerna att upprätta ifrågavarande träförädlingsindustri.

Mot bakgrund av detta Finlands regerings ställningstagande föreslog ekonomiska utskottet att rådet skulle betrakta rekommendationen såsom för sin del slutbehandlad. Rådet beslöt i enlighet härmed.

12. Övriga saker

Av berättelsen från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor framgick att samarbetet på atomenergiområdet löpte tillfredsställande både i fråga om samarbetet i Norden och samarbetet i de internationella organisationer som sysslade med atomenergifrågor.

Ekonomiska utskottet hade vidare att behandla berättelsen från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål av vilken framgick att kontaktorganet behandlat ett flertal frågor av betydelse för jordbruket i de nordiska länderna, något som utskottet hälsade med tillfredsställelse. Utskottet framhöll emellertid angelägenheten av att kontaktorganets berättelse fortsättningsvis innehöll en relativt utförlig redogörelse för behandlingen av de spörsmål som varit före.

F. Rekommendationer avskrivna utan utskottsbehandling

Tidigare har nämnts, att rådet utan utskottsbehandling beslöt att betrakta vissa rekommendationer såsom för rådets del slutbehandlade. De rekommendationer eller delar av rekommendationer, som därvid avsågs, var följande:

rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare,

rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning,

rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade,

rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten,

rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten,

rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft,

rekommendation nr 25/1962 angående samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar och

rekommendation nr 27/1963 angående inrättande av permanent organ för elkraftsproduktion.

De i de angivna rekommendationerna uttryckta önskemålen torde i huvudsak ha blivit förverkligade eller också visat sig icke möjliga att genomföra.

III. Generaldebatten

I generaldebatten, som på sedvanligt sätt fördes på grundval av presidets rapport, deltog vid årets session 34 olika talare med sammanlagt 36 inlägg. Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten, som pågick under sessionens båda första dagar, statsminister Erlander samt statsråden Kling och Lange. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Birger Andersson och Cassel samt av fru Gärde Widemar och herrar Helén, Lassinantti, Lundström, Ohlin och Sundin.

Såsom under de senaste rådssessionerna kan sägas ha blivit tradition kom en stor del av årets generaldebatt att ägnas åt marknadsfrågorna. Enligt överenskommelse mellan statsministrarna och rådets presidium gav sålunda statsrådet Lange såsom inledning till andra dagens debatt en längre redogörelse för de aktuella handelspolitiska frågorna, däribland läget inom EFTA, möjligheterna till ett ekonomiskt förenat Västeuropa och förutsättningarna att nå resultat vid den förestående tullsänkingskonferensen i Genève inom ramen för GATT. På grund av dessa frågors vitala betydelse för samtliga nordiska länder ägnades även under lördagen flera anföranden väsentligen åt dem. Bl. a. berördes dessa frågor av de fem ländernas statsministrar och av herr Ohlin. Det föreliggande medlemsförslaget om en ändring av Nordiska rådets arbetsformer blev tillika föremål för uppmärksamhet. Bland de svenska medlemmar som yttrade sig därom märktes — förutom statsminister Erlander och statsrådet Kling — herrar Birger Andersson och Helén. Statsminister Erlander underströk därvid att den svenska regeringen kunde medverka i denna förändring på villkor, att fråga vore

om ett försök och att omläggningen icke ledde till att kontakterna mellan regeringsledamöterna och de valda rådsmedlemmarna försvagades.

Bland övriga frågor, som togs upp av de svenska talarna kan nämnas filmgranskningen i de nordiska länderna (fru Gärde Widemar), stärkandet av den nordiska samhörighetskänslan (herr Cassel), trafikspörsmål (herr Lundström) och Nordkalottproblem (herr Lassinantti) samt frågan om rasdiskriminering i Sydafrika (herrar Sundin och Helén).

IV. Val m. m.

Till svenska medlemmar i redaktionskommittén för Nordisk Kontakt omvaldes herr Birger Andersson och fru Segerstedt Wiberg. Till revisorer för tidskriften omvalde rådet likaså herrar Cassel och Gillström.

Rådet beslöt att förlägga nästa ordinarie session till Reykjavik vid lämplig tidpunkt i mitten av februari 1965.

Nordiska rådets litteraturpris för år 1964 utdelades i samband med rådets öppningsmöte till den norske författaren Tarjei Vesaas.

**Förteckning över de vid Nordiska rådets tolfte session i Stockholm
antagna rekommendationerna**

- Rek. nr* 1. Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre sådanne ændringer i gældende bestemmelser og praksis vedrørende erhvervelse af statsborgerret, at der for nordiske statsborgeres adgang til at erhverve statsborgerret ved naturalisation i andet nordisk land stilles krav om højst 3 års ophold.
- Rek. nr* 2. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undanröja de återstående hinder, som föreligger för genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier.
- Rek. nr* 3. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att i samråd med vederbörande fackorganisationer utreda möjligheterna för att genomföra en sådan ordning beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m., att likställighet uppnås mellan författare från samtliga nordiska länder.
- Rek. nr* 4. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att stärka teaterutbytet över gränserna inom Nordkalott-området och bevilja nödiga anslag härför.
- Rek. nr* 5. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att, för att möjliggöra en av förhållandena påkallad kraftigt ökad utlandsinformation om de nordiska länderna och om nordiskt samarbete, snarast undersöka möjligheterna för att etablera ett omfattande samarbete härom mellan de statligt finansierade eller understödda institutionerna, bl. a. om en utbyggnad av den nordiska kurs-, lektorats- och publikationsverksamheten samt om en undersökning av förutsättningarna för att grunda ett nordiskt kultur- och informationscentrum i västra USA, samt ställa nödvändiga medel till förfogande för ett gradvist genomförande av ett sådant samarbete.
- Rek. nr* 6. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för en samnordisk utbildning av instruktionsjuktgymnaster.
- Rek. nr* 7. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ingå en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare i huvudsaklig överensstämmelse med det i NU 1962: 6 framlagda förslaget.
- Rek. nr* 8. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta en gemensam arbetsgrupp med uppgift att framlägga förslag till huvudsträckningen för en i Europavägsystemet ingående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland.

- Rek. nr 9.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene snarest å utrede behovet og forutsetningene for opprettelse av en nordisk investeringsbank eller et finansieringsinstitutt.
- Rek. nr 10.* Nordisk Råd henstiller til regjeringerne at undersøge mulighetene for at indgå en nordisk multilateral dobbeltbeskatningsaftale hovedsagelig i overensstemmelse med OECD:s mønsteraftale.
- Rek. nr 11.* Nordisk Råd henstiller til regjeringerne at undersøge mulighetene for tilvejebringelse af en fælles nordisk lovgivning angående beskyttelse af vækstforædlingsprodukter.
- Rek. nr 12.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att — med biträde av ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespörsmål och renskötselfrågor — föra redan inlett samarbete på detta område vidare i syfte att stärka den samiska kulturen och förbättra den samiska befolkningens levnadsvillkor.
- Rek. nr 13.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring.
- Rek. nr 14.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för ett vidgat samarbete i fråga om utbildning av personal på det sociala området, särskilt inriktat på kompletterande utbildning och fortbildning av kvalificerad personal.
- Rek. nr 15.* Nordisk Råd henstiller til regjeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, at de i overensstemmelse med et af Nordisk Tarifkomité i sommeren 1963 fremsat forslag forsøgsvis vil anvende et system af ensartede jernbanetakster for visse arter af gods som et første skridt henimod indførelse af en nordisk enhetstarif for jernbanegods.
- Rek. nr 16.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige snarest å utrede spørsmålet om en liberalisering av kapitalbevegelsene i Norden, samt eventuelt å fjerne hindringene, forsåvidt en liberalisering av slik art er forenlig med forpliktelsene i henhold til OECD-koden.
- Rek. nr 17.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast slutföra och för rådet framlägga resultatet av den inom det för planläggning av forskningen rörande arktisk medicin tillsatta expertorganet pågående utredningen angående inrättandet av ett nordiskt institut för arktisk medicin, anknutet till en medicinsk fakultet.
- Rek. nr 18.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för att genomföra en samnordisk utbildning av navigationsskollärare.
- Rek. nr 19.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en närmare undersökning av spørsmålet om anskaffande av dispositionsmedel, härunder ett samnordiskt dispositionsbelopp, för kulturella samarbetsändamål.
- Rek. nr 20.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i varje nordiskt land årligen ställa avsevärt förhöjda medel till förfogande för studieutbytesresor så att en successiv utbyggnad av elevutbytesverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna blir möjlig.

- Rek. nr 21.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast förbättra möjligheterna att i de nordiska länderna taga del av radio- och televisionsprogram från de övriga nordiska länderna.
- Rek. nr 22.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att träffa överenskommelse om förbättrad mottagning för svensk television inom de svenskspråkiga bosättningsområdena i Finland samt att finna medel så att den finskspråkiga befolkningen i Sverige i större utsträckning än för närvarande kan få tillfälle att följa radio- och televisionsprogram på det egna språket.
- Rek. nr 23.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna
1. att snarast vidtaga åtgärder för att stärka undervisningen i de nordiska ländernas språk vid folkskoleseminarier och lärarhögskolor;
 2. att vidtaga åtgärder för anordnande av en effektiv efterundervisning i berörda språk för redan utexaminerade lärare;
 3. att vidtaga åtgärder i syfte att de blivande lärarna instrueras i den moderna undervisningsmetodiken i fråga om utnyttjande av audiovisuella hjälpmedel vid språkundervisningen, samt
 4. att ställa nödiga anslag till förfogande för anordnande av utbyte av lärare mellan seminarier och lärarhögskolor, utbyte av lärarkandidater, besök av reselektorer eller språkassistenter, föredrag av författare och andra kulturpersonligheter samt utbyggnad av bibliotekens vid seminarierna och lärarhögskolorna bestånd av nordisk litteratur samt prenumeration på nordiska tidskrifter till dessa.
- Rek. nr 24.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna
1. att årligen ställa envar ett belopp — i Sverige 100 000 sv. kr. och i de övriga nordiska länderna av motsvarande storleksordning — till förfogande för lärarutbyte mellan skolor i de nordiska länderna, och
 2. att årligen bevilja ett lika stort belopp för utbyggande av reselektorverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna.
- Rek. nr 25.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att genomföra det av Nordiska kulturkommissionen i samråd med Nordiska komponistrådet framlagda förslaget om inrättande av ett nordiskt musikpris å 50 000 danska kronor, som utdelas vart tredje år eller med kortare tidsintervaller, såframt vid en revision efter den första utdelningen år 1965 enighet härrom uppnås mellan de nordiska ländernas regeringar.
- Rek. nr 26.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att utreda frågan, i vad mån en harmonisering av bolagsbeskattningens konstruktion och metoder är en lämplig väg att främja de ekonomiska förhållandena i Norden.
- Rek. nr 27.** Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en internationell anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning under sär-

skilt beaktande av det system för denna beskattning som förberedes inom EEC.

- Rek. nr 28.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas regler om punktbeskattning på sådana områden, där nuvarande olikheter skapar särskilda svårigheter.
- Rek. nr 29.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samordna sina länders planläggning vad gäller utnyttjandet av områden avsedda för fritidsbruk och att få till stånd för detta ändamål erforderlig samverkan mellan berörda myndigheter i de nordiska länderna.
- Rek. nr 30.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at Nordisk Samfærdsselskomité omdannes således, at komiteens parlamentariske medlemmer udtræder, og komiteen herefter fremtidig alene består af det nuværende sekretariat.
- Rek. nr 31.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en undersökning av möjligheterna att sänka rösträttsåldern i de nordiska länderna, varvid rösträttsålderns sammanhang med myndighetsåldern särskilt bör beaktas.